

**FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO
V OLOMOUCI
Katedra mediálních a kulturních studií a žurnalistiky**

**DŮVODY ODCHODŮ NOVINÁŘŮ
Z MEDIÁLNÍ SKUPINY MAFRA**
THE REASONS FOR THE DEPARTURE OF JOURNALISTS FROM THE
MAFRA MEDIA GROUP

Karolína Lamaczová

Bakalářská diplomová práce
Studijní obor: Žurnalistika
Vedoucí diplomové práce: Mgr. et Mgr. Karel Páral Ph.D.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Důvody odchodů novinářů z mediální skupiny MAFRA vypracovala samostatně a s použitím uvedené literatury, pramenů a elektronických zdrojů.

Práce obsahuje: 72 085 znaků včetně mezer.

V Olomouci, dne

.....

Karolína Lamaczová

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucímu své práce, Mgr. et Mgr. Karlu Páralovi za jeho odbornou pomoc, čas, poskytnutou literaturu, důležité rady při tvorbě této práce, a hlavně za jeho trpělivost. Dále pak děkuji Daliboru Balšínkovi, Janu Kálalovi, Daliboru Martínkovi, Markétě Radové, Robertu Čásenskému a Sabině Slonkové za jejich čas, spolupráci a za poskytnuté informace, bez kterých bych tuto práci nemohla zrealizovat. Nakonec také děkuji své rodině a přátelům, kteří mě během tvorby této práce a studia na Univerzitě Palackého plně podporovali.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá důvody odchodů novinářů z mediálního domu MAFRA. Hlavním cílem práce je zjistit, z jakého důvodu rozvázali vybraní novináři pracovní poměr po roce 2013, kdy mediální dům MAFRA koupil Andrej Babiš. Dílčím cílem práce je zjištění, zda změna vlastnictví měla vliv na jejich redakční práci, a to pak zapříčinilo jejich odchod z redakcí MF Dnes a Lidových novin. K dosažení stanoveného cíle používám kvalitativní metodu a techniku polostrukturovaných rozhovorů. V rámci výzkumu byli dotazováni novináři, kteří odešli z redakcí MF Dnes a Lidových novin po červnu roku 2013. Základem teoretického rámce práce je zpracována vlastnická struktura českého mediálního trhu, trend koncentrace a oligarchizace médií a „vlny“ odchodů novinářů z MAFRY, ze kterých vycházím i ve výzkumné části práce.

Klíčová slova

Média, vlastník, koncentrace vlastnictví, politický paralelismus, oligarchizace, odchody, MAFRA, Andrej Babiš, Lidové Noviny, MF Dnes

Abstract

This bachelor thesis deals with the reasons for journalists' departures from the media house MAFRA. The main goal is to find out the reasons why the selected journalists terminated their employment after 2013, when the media group MAFRA was bought by Andrej Babiš. The partial goal is to find out whether the change of ownership had an impact on their editorial work and this in turn caused their departure from the editorial offices of MF Dnes and Lidové noviny. To achieve the stated objective, I use a qualitative method and a semi-structured interview technique. The research included interviews with journalists who left the editorial offices of MF Dnes and Lidové noviny after June 2013. The theoretical framework of the thesis is based on the ownership structure of the Czech media market, the trend of media concentration and oligarchization, and the "waves" of journalists leaving MAFRA, which I also draw on in the research part of the thesis.

Keywords

Media, owner, political parallelism, concentration of ownership, oligarchization, departures, MAFRA, Andrej Babiš, Lidové Noviny, MF Dnes

Obsah

1 Úvod	1
2 Teoretický rámec práce	4
2.1 Vlastnictví českých médií od roku 2000 až po současnost	4
2.2 Politický paralelismus	8
2.3 Koncentrace vlastnictví	11
2.3.1 Oligarchizace českých médií	14
3 Mediální dům MAFRA	15
3.1 Vývoj vlastnické struktury	15
3.2 Charakteristika titulu MF Dnes	16
3.3 Charakteristika titulu Lidové noviny	18
3.4 Vlastník Andrej Babiš	19
4 „Vlny“ odchodů novinářů z MAFRY	20
5 Metodika práce	22
5.1 Cíl výzkumného šetření	22
5.2 Metodologie výzkumu	22
5.2.1 Kvalitativní polostrukturované rozhovory	22
5.2.2 Kvalitativní přístup ve výzkumném šetření	23
5.3 Postup výzkumného šetření	23
5.4 Výhody a nevýhody zvolené metody	24
5.5 Výzkumný vzorek	25
5.5.1 Robert Čázenský	25
5.5.2 Sabina Slonková	26
5.5.3 Markéta Radová	26
5.5.4 Dalibor Balšínek	26
5.5.5 Dalibor Martínek	27
5.5.6 Jan Kálal	27
6 Analytická část	28
6.1 Okruh – Informantova profesní kariéra a pohled na problematiku vlastnictví médií	28
6.1.1 Změny zaměstnavatelů v rámci mediální kariéry a jejich výběr	28
6.1.2 Pohled na vlastnictví médií a jeho vliv	29
6.1.3 Odchody z jiných redakcí VS z MAFRY	30
6.1.4 Shrnutí	31
6.2 Okruh – Okolnosti změny vlastnictví MAFRY v roce 2013	32
6.2.1 Andrej Babiš koupil MAFRU	32
6.2.2 Vliv nového vlastníka na redakční práci	33
6.2.3 Okolnosti ukončení pracovního poměru	33
6.2.4 Shrnutí	36
7 Závěr	37
8 Seznam použité literatury a pramenů	40

9 Seznam elektronických zdrojů.....	42
10 Seznam příloh.....	48

1 Úvod

„*Svoboda tisku končí u jeho vlastníků.*“

A. J. Liebling, americký novinář

Za poslední dekády hrálo roli ve vývoji a směřování vlastnictví médií několik faktorů. Už od 90. let, kdy většina státních médií byla privatizována a převzata do rukou soukromníků, až po rychlý rozvoj digitalizace a vznik nových médií. V současnosti je vlastnictví médií v České republice velmi koncentrované a je rozloženo mezi několik velkých společností, jejichž podíly vlastní vysoce postavení podnikatelé nebo politicky angažovaní oligarchové.

V této práci jsem se zaměřila na jeden z nejvlivnějších mediálních domů v České republice, a to na mediální skupinu MAFRA. Celková čtenost titulů vycházejících pod MAFROU se pohybuje okolo 4,93 milionu čtenářů. MAFRA zaštiťuje dva nejčtenější deníky Mladá fronta DNES a Lidové noviny, úspěšné internetové portály iDNES.cz a Lidovky.cz a mnoho dalších. Mediální skupinu MAFRA jsem si vybrala nejen z důvodu velkého vlivu na čtenáře, ale taky z důvodu politické angažovanosti aktuálního vlastníka, podnikatele a poslance Andreje Babiše.

Hlavním cílem této práce je popsat důvody odchodů novinářů z mediální skupiny MAFRA. Za dílčí cíl jsem si stanovila zjistit, zda změna vlastnictví v roce 2013, kdy byla mediální skupina MAFRA koupena holdingem Agrofert vlastněným podnikatelem Andrejem Babišem, nějak ovlivnila jejich redakční práci, což následně zapříčinilo jejich odchod z redakcí MF Dnes a Lidových novin.

K naplnění cíle mé práce budu pomocí kvalitativní analýzy polostrukturovaných rozhovorů zjišťovat, z jakých důvodů novináři, kteří se rozhodli na rozhovorech podílet, opustili redakce MF Dnes a Lidových novin spadajících pod MAFRU.

Mediální dům MAFRA koupil v červnu roku 2013 od německé společnosti Rheinisch-Bergische Druckerei – und Verlagsgesellschaft (RBVG) skrze skupinu Agrofert Andrej Babiš. Bezprostředně po nákupu MAFRY sdělil médiím v reakci na obavy z možného zasahování do obsahu médií následující: „*Nebudu vůbec mluvit s novináři Mafry.*“ a „*V žádném případě nebudu nikdy zasahovat do práce redaktorů.*“ O několik desítek hodin později volal tehdejšímu politickému reportérovi Lidových novin Janu Kálalovi a divil se, proč deník nenapsal o tiskové konferenci jeho politického projektu ANO 2011, uvádí Neumann, Berger, Břešťan aj. (2019)

Kontroverzní telefonát ukončil tehdy nový vlastník MAFRY slovy: „*Doufám, že kluci vědí, co dělají, jako. Asi nevědí, s kým mají tu čest. Ale to je jedno. Dobrý. Mějte se fajn.*“ Andrej Babiš se poté za telefonát s Janem Kálalem přišel osobně do redakce Lidových novin omluvit a řekl, že tohle se již nebude opakovat.

Po změně vlastnictví mediální skupiny MAFRA v roce 2013 došlo ke hromadným odchodům novinářů.

Odchody novinářů ze dvou celostátních deníků MF Dnes a Lidových novin můžeme rozdělit do několika fází- „vln“. „**První vlna**“ odchodů novinářů nastala několik měsíců po červnu roku 2013, kdy Andrej Babiš koupil MAFRU. Redakci MF Dnes opustil například šéfredaktor Robert Čásenský, investigativní redaktor Jaroslav Kmenta, šéfeditor Michal Musil a z redakce Lidových novin odešel kupříkladu šéfredaktor Dalibor Balšínek a Jan Kálal. (Švec, ČT24, 2017)

Postupně se začali novináři v redakcích MF Dnes a Lidových novin obměňovat. Poté, co na pozici šéfredaktora MF Dnes nastoupila Sabina Slonková, došlo ke změnám redakční práce a spustila se „**druhá vlna**“ odchodů. Když na konci června roku 2014 Sabina Slonková oznámila odchod z funkce a nahradil ji Jaroslav Plesl, došlo k pomyslné „**třetí vlně**“ odchodů novinářů a z redakce MF Dnes odešel například zástupce šéfredaktora Jiří Kubík a vedoucí politických reportérů Václav Dolejší.

Důvody, které někteří z novinářů veřejně sdělily, byly různorodého charakteru. Souvisely se změnou redakční práce, novým vlastníkem či s jinou, osobní nebo karierní potřebou.

Z důvodu zasazení této práce do kontextu jsem do teoretického rámce práce zařadila a popsala vlastnictví médií v České republice od roku 2000 až po současnost, na kterém lze demonstrovat postupný trend koncentrace vlastnictví médií. Pro lepší uchopení problematiky vlastnictví v návaznosti na politikou sféru se v teoretické části práce opírám i o tzv. Politický paralelismus. Dále se v práci věnuji popisu trendu koncentrace vlastnictví a oligarchizace médií. Část této práce představuje i charakteristiku mediální skupiny MAFRA, její vývoj vlastnictví a samotného vlastníka.

O této problematice vyšla v roce 2004 publikace od Milana Šmída z Institutu komunikačních studií a žurnalistiky na Karlově Univerzitě s názvem *Vliv vlastnictví medií na jejich nezávislost a pluralitu*. Tématu vlastnictví médií v České republice se věnoval Václav Štětka a Vít Kouřil z Institutu demokracie pro všechny v publikaci *Vlastnická struktura českého mediálního trhu s ohledem na globalizační procesy*. Rovněž se tato práce opírá o analýzy vlastnictví českého zpravodajského webu MediaGuru. Jelikož práce, která by mapovala jednotlivé odchody novinářů z mediální skupiny MAFRA po změně vlastnictví v roce 2013, nebyla nikým zpracována, rozhodla jsem se toto téma zpracovat sama.

2 Teoretický rámec práce

2.1 Vlastnictví českých médií od roku 2000 až po současnost

Za posledních dvacet let se vlastnictví médií v České republice významně změnilo. Vliv na změnu vlastnických struktur měly ekonomické, politické a technologické faktory.

Postupně začalo docházet ke koncentraci vlastnictví velkých mediálních skupin do rukou malého počtu vlastníků, což je problematické zejména v oblasti ohrožení nezávislosti a plurality médií.

V devadesátých letech v Evropě vydala Komise Evropských společenství v reakci na možné ohrožení pluralismu mediálních institucí a koncentraci vlastnictví Zelenou knihu, která navrhovala opatření na podporu plurality a zamezení koncentrace vlastnictví. (Komise evropských společenství, 1992)

Nicméně to, jakým způsobem vypadají vlastnické struktury médií v České republice a v ostatních evropských státech, mají na starosti státy samotné a podle Šmída (2004, s. 18) je *„Česká republika zemí s minimálními restrikcemi týkajícími se vlastnictví médií. Neexistují zde žádné limity pro zahraničního investora. Jediné omezení křížového vlastnictví médií stanovil vysílací zákon z roku 2001, který nedovoluje, aby jeden majitel celoplošného rozhlasového nebo televizního programu vlastnil či kontroloval jiný celoplošný rozhlasový nebo televizní program.“*

Šmíd (2004) uvádí, že důležitým kritériem hodnocení změn v médiích v bývalém Československu, dnešní České republice, je její politický vývoj v historickém kontextu. Komunistická strana v Československu byla s výjimkou NDR jedinou východoevropskou zemí, která se po pádu režimu v roce 1989 nepokusila provést reformy politického a ekonomického systému.

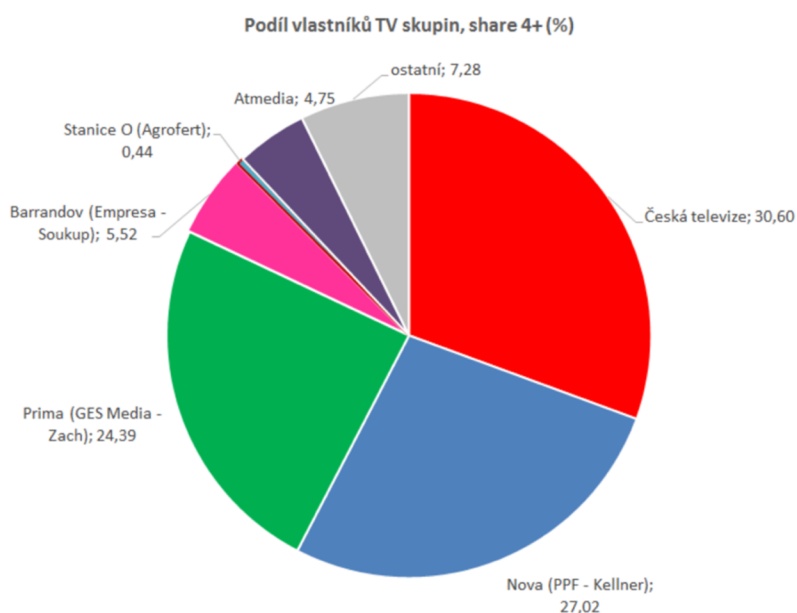
Důrazný odpor vůči totalitnímu politickému systému, který byl udržovaný během sovětské perestrojky¹, byl jednou z možných příčin, proč česká společnost bývalý režim odmítla a směřovala k intenzivnímu přechodu k demokracii. Tento faktor hrál také důležitou roli

¹ Série politických a ekonomických reforem v 80. letech v Sovětském svazu. Toto období změn a nestabilita přispěly k napětí ve společnosti a následnému rozpadu Sovětského svazu.

při podpoře politických a ekonomických reforem, kdy se role státu omezila na minimum a „neviditelné ruce svobodného trhu“ se staly hlavním regulujícím činitelem společenských vztahů, a to včetně oblasti médií.

S privatizací, která měla zásah do téměř všech průmyslových odvětví, obchodu, služeb a také médií, bylo nastoleno politické klima, které přehlíželo potřebu nastavení limitů v oblasti vlastnictví médií. To vedlo podle Šmída 2004 k nepřijetí jakýchkoli omezení a přijaly se tendence o deregulaci rozhlasového a televizního vysílání.

Obrázek 2.1.1 Vlastnická struktura televizního trhu

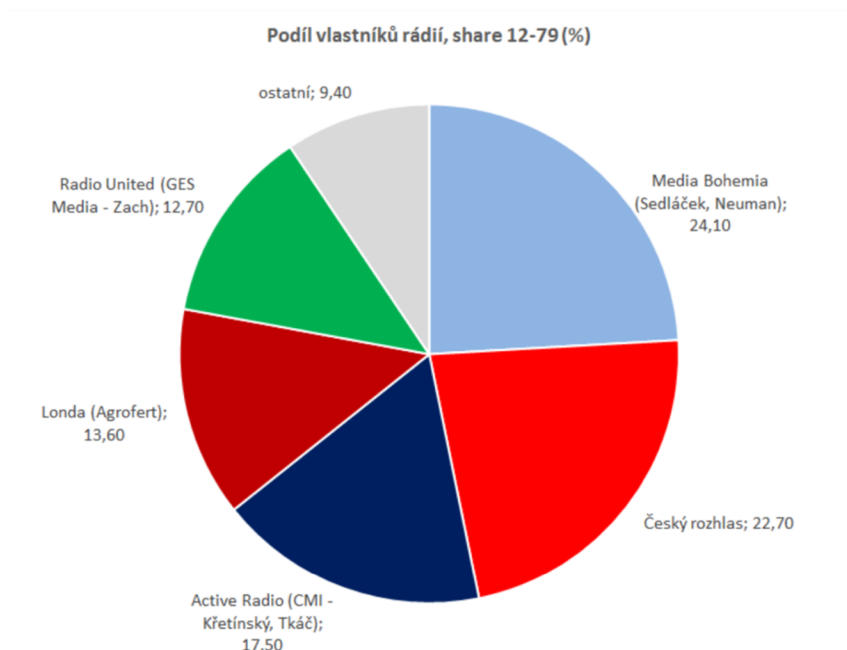

Podíl TV skupin (%), CS 4+, 1.1.-31.10. 2020, Zdroj: Mediaguru.cz, 2020

Vlastnictví televizních skupin je v České republice výrazně koncentrované. Jedna ze dvou největších celoplošných televizních stanic TV Nova je vlastněná skupinou PPF, kde měl majoritní podíl podnikatel Petr Kellner. Začátkem roku 2021 tragicky zahynul a majoritní podíl (98.93 %) skupiny PPF zdělila jeho manželka Renáta Kellnerová a jejich čtyři děti. (Novák, Seznam zprávy, 2022)

Druhá největší celoplošná stanice Prima patří podnikatelské skupině GES Holding, přičemž většinový podíl FTV Prima patří podnikateli Ivanu Zachovi. Stanice Barrandov je z většiny vlastněná společností Empresa Media, kterou z většiny vlastní podnikatel Jaromír Soukup. (ČTK, 2012)

Obrázek 2.1.2 Vlastnická struktura rozhlasového trhu

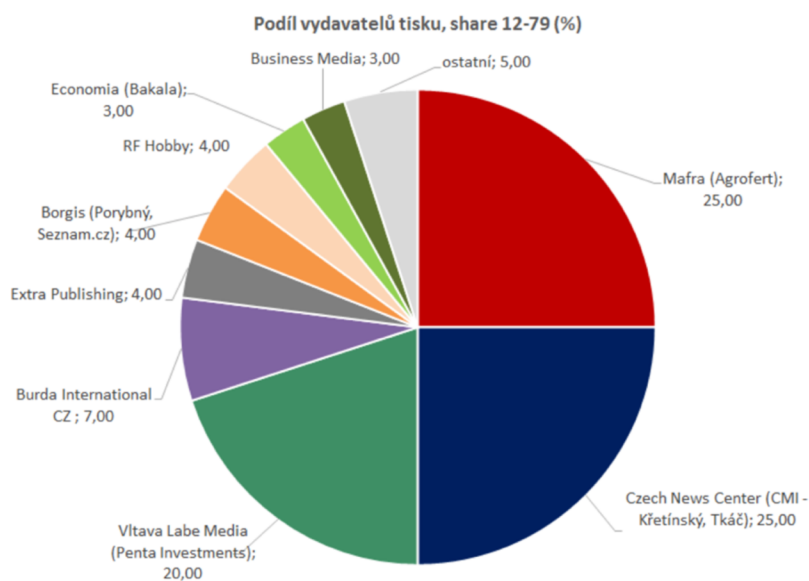

Podíl provozovatelů rádií na poslechovosti (%), CS 12-79, Zdroj: Mediaguru.cz, 2020

Vlastnická struktura rozhlasového trhu v ČR se vyznačuje také koncentrací do několika málo velkých společností. Jedna z největších skupin Media Bohemia je vlastněná Danielem Sedláčkem a Janem Neumanem. Skupina Active Radio, pod kterou spadá například komerční stanice Evropa 2 nebo Frekvence 1, byla odkoupena od zahraničních vlastníků dvěma českými podnikateli Danielem Křetínským a Patrikem Tkáčem. (MediaGuru, 2021)

Skupina Londa, která má pod sebou například stanici Impuls, byla vlastněná zahraničními vlastníky až do roku 2013, kdy ji koupil skrze holding Agrofert podnikatel Andrej Babiš. V zahraničním vlastnictví byla také skupina Radio United, pod kterou spadá například stanice Kiss. V roce 2013 se společnost Radio United přesunula pod skupinu GES Group Media, kterou vlastní podnikatel Ivan Zach.

Obrázek 2.1.3 Vlastnická struktura trhu s tiskem

Podíl vydavatelů tisku na čtenosti (%), Zdroj: Mediaguru.cz, 2020

Vlastnictví trhu s tiskem se v České republice také dělí mezi několik subjektů. Mediální skupina MAFRA, vlastníci nejen dva z největších celostátních deníků v ČR MF Dnes a Lidové noviny, patří skrze holding Agrofert podnikateli Andrejovi Babišovi. Společnost Czech News Center (CNC), vydávající například bulvární deník Blesk, je vlastněna podnikateli Danielem Křetínským a Patrikem Tkáčem.

Skupina Vltava-Labe-Press, vydávající většinový regionální tisk, spadá pod investiční skupinu Penta, jejíž majoritními vlastníky jsou podnikatelé Marek Dospiva a Jaroslav Haščák.

Pod německými vlastníky vydává lifestylové tituly české vydavatelství Burda International. Vlastníkem českého vydavatelství Extra Publishing, které vydává populárně-naučné tituly, je Pavel Pospíšil. Vydavatelství FR Hobby, které je na trhu už od roku 1998, vlastní Pavel Kvoriak. (MediaGuru, 2017)

Společnost Borgis, vlastníci deník Právo, odkoupila společnost Seznam.cz od tehdejšího majitele Zdeňka Porybného. Mediální dům Economia, vydávající ekonomická a odborná periodika, vlastní český podnikatel Zdeněk Bakala.

2.2 Politický paralelismus

Pojem politický paralelismus, který definovali mediální teoretici Hallin a Mancini (2008) určuje, do jaké míry jsou propojeny mediální systémy s politickou sférou, zabývá se vývojem novinářského profesionalismu a také povahou zásahů státu do mediálního odvětví.

Hallin a Mancini (2008) se domnívají, že i přesto, že se novináři snaží být objektivní a nezávislí, tak stejně se do jejich práce promítají jejich politické postoje.

„Vzhledem k tomu, že masová média se v procesu modernizace stala významným projevem politického života společnosti, (v jistém smyslu jsou dokonce institucí svobody projevu jako základního lidského práva), patří mezi ústřední témata analýzy současných demokratických společností i výklad vztahu mezi médii dané společnosti a jejím politickým životem.“ (Jirák a Trampota, 2008, s. 10)

Indikátorem „zdravého“ politického života byla vždy ze strany společenských elit a široké veřejnosti svoboda a „nezávislost“ médií.

Podle normativního předpokladu v demokratických společnostech jsou média vnímána jako instituce svobody slova, která zastupuje občany a veřejnost při interakci s mocí, trhem a byrokracií. Začátkem šedesátých let došlo ke změně vztahu mezi médii a politikou. Televize převzala dominantní roli v politické komunikaci a zároveň začalo docházet ke snižování věrnosti voličů vůči politickým stranám, uvádí Jirák a Trampota (2008).

Hallin a Mancini (2008) rozdělili jednotlivé země **na základě vztahů mezi médii a politikou do tří modelů:**

1. Středomořský model vyznačující se silně polarizovaným pluralismem a poměrně pozdním nástupem demokracie příznačným pro Španělsko, Portugalsko, ale také Itálii.
2. Severostředoevropský model s korporativistickým přístupem k médiím i politice typickým pro Německo a Rakousko, ale také skandinávské země.
3. Liberální model s komerčním pojetím médií, jaké lze vysledovat ve Velké Británii a Spojených státech. Tento model postupem času nabývá vrchu a mediální systémy zemí s odlišným vývojem médií mají tendenci k němu v současnosti konvergovat.

2.2.1 Obrázek Charakteristika mediálních systémů podle Halliniho a Manciniho

modely	Vývoj mediálního trhu	Politický paralelismus	Žurnalistický profesionalismus a profesionalizace	Role státu v mediálním systému
Středomořský (Itálie, Řecko, Španělsko, Portugalsko, Francie)	- poměrně pozdní vznik - neexistence bulváru - zaměření médií spíše na vyšší vrstvu obyvatelstva - poměrně nízký zájem společnosti o tištěná média	- politická a mediální sféra silně provázána - jasné vyjádření politických preferencí	- nízký počet profesních organizací - nízký vliv těchto organizací - neexistence profesního vědomí, sounáležitosti - formální regulace médií	- silné postavení státu v mediálním systému - silné postavení církevních organizací v rámci mediálního systému
Severo/středoevropský (skandinávské státy, Německo, Rakousko, Švýcarsko, země Beneluxu)	- poměrně brzký vznik - silná pozice regionálního tisku - silná pozice politického tisku (v poslední době upadá) - vysoký zájem společnosti o tištěná média (hlavně seriózní tisk)	- politický a mediální systém propojen jen mírně (zpravidla u politického tisku) - jasné vyjádření politických preferencí - pomalu přesun k neutralitě	- silné postavení profesních organizací - silné profesní sebepojetí - dlouhá tradice profesního vzdělávání	- stát má spíše regulační funkci - občanská, náboženská a etnická sdružení zapojena do mediální tvorby
Severoatlantický (Velká Británie, Irsko, USA, Kanada)	- poměrně brzký vznik - silná pozice bulvárního tisku - středně velký zájem společnosti o tištěná média (hlavně seriózní tisk)	- politický a mediální systém oddělen - spíše neutrální tón zpráv	- silné profesní sebepojetí - dlouhá tradice profesního vzdělávání - malý počet profesních organizací - neformální regulace médií	- stát není do mediálního systému zapojen

Zdroj: Rapošová, 2016

V rámci zařazení českých médií do tří výše uvedených modelů od Halliniho a Manciniho je třeba brát podle Jiráka a Trampoty (2008) v potaz, že studium české mediální krajiny dosud nemá dostatek metodicky ukotvených dat k jednotlivým prvkům mediálních systémů.

„Uvažujeme-li tedy o tom, k jakému modelu se blíží systém českých médií v první dekádě 21. století, musíme mít na paměti, že v rámci modelu č. 1: starší vývoj médií do roku 1938 dal vzniknout modelu s výraznými rysy demokraticko-korporativistickými, v rámci modelu č. 2: byl tento vývoj narušen nejprve druhou světovou válkou a po krátké renesanci demokratických poměrů opět po roce 1948 a v rámci modelu č. 3: transformace médií po roce 1989 se odehrávala v podmínkách silícího vlivu liberálního modelu v celé západní Evropě – silícího do té míry, že se pro země, které procházely procesem demokratizace, stal v podstatě jediným viditelným vzorcem.“ (Jiráka a Trampota, 2008, s. 16)

V rámci práce s indexem výše nákladu tisku na tisíc obyvatel vypočítal Jirák a Trampota (2008), že Česká republika převyšovala země středomořského modelu. Ve srovnání se zeměmi spadajícími do liberálního modelu a demokraticko-korporativistického modelu vykazovala Česká republika v obou případech nižší hodnoty. V rámci rodového rozložení čtenářů a čtenářek denního tisku převyšovala Česká republika v rodové vyváženosti země středomořského modelu (50,4 % mužů a 46 % žen), nižší rodovou vyváženost vykazovala vůči zemím liberálního, atlantského modelu a nejvíce se podobala zemím demokraticko-korporativistického modelu. Z pohledu tohoto ukazatele, lze při určitém zobecnění říct, že se české mediální prostředí pohybuje mezi liberálním modelem a modelem demokraticko-korporativistickým.

Jirák a Trampota (2008) také zkoumali hodnoty každodenního sledování televizních zpráv a čtenost novin. Z údajů k roku 2007 vyplynulo, že televizní zpravodajství sleduje v průměru 46,8 % obyvatel nad 15 let a čtenost novin v českém prostředí se pohybuje okolo 48,1 %, u obyvatel starších 12 let. Tyto ukazatele představují v kontextu všech zkoumaných zemí ojedinělý výsledek, kdy čtenost novin převažuje sledovanost televizního zpravodajství.

Vztáhneme-li politický paralelismus na česká média, i tam lze najít implicitní politickou náchylnost. „*Ta se může projevovat výběrem témat a aktérů a odlišnou možností přístupu představitelů jednotlivých ideových proudů do jejich obsahů.*“ (Jirák a Trampota, 2008, s.17)

Jediný titul, který byl k roku 2022 přímo spojen s politickou stranou v České republice, byly Halo noviny, které vycházely pod Komunistickou stranou Čech a Moravy. V rámci propojení mediální sféry a politiky lze chápat i koupě mediální skupiny MAFRA politikem Andrejem Babišem.

Politickou inklinaci jednotlivých titulů v České republice však lze pouze předpokládat. Jirák a Trampota (2008) postavili po vzoru Halliniho a Manciniho české deníky na pomyslnou osu pravice a levice a podle politické orientace jejich čtenářů se snažili vyvodit určitou míru paralelismu.

„*Z vycházejících českých celostátních deníků je z hlediska struktury čtenářů nejvýrazněji napravo deník Hospodářské noviny (v prvním pololetí 2007 se k orientaci napravo od středu přihlásilo více než 58 % jejich čtenářů), což souvisí i s jeho specifickým zaměřením*

zdůrazňujícím ekonomická témata. Z hlediska všeobecných titulů se nejvíce napravo řadí deník MF Dnes (k orientaci napravo od středu se přihlásilo přes 42 % čtenářů) a Lidové noviny (v roce 2005 se k orientaci napravo od středu přihlásilo 42 %). Nicméně z přihlídnutí k obsahovým parametrům se může zdát, že jsou Lidové noviny obsahově pravicovější než MF Dnes.“ (Jirák a Trampota, 2008, s. 18)

2.3 Koncentrace vlastnictví

Koncentrace vlastnictví médií může být problematická hned z několika aspektů. Zaprvé může omezit počet hlasů a názorů, které se objevují ve sdělovacích prostředcích, a tím by mohla omezit přístup k širokému spektru informací a pohledů. Zadruhé může vyvolat restriktce v oblasti svobody tisku, protože vlastník médií má eventuálně možnost regulovat informace a zprávy tak, aby odpovídaly jeho zájmům. Kromě toho by mohla koncentrace vlastnictví médií vyvolat vznik monopolů a oligopolů, což by mohlo omezit konkurenci a vést k vyšším cenám pro spotřebitele.

V zásadě dokáže koncentrace vlastnictví médií omezit svobodu a diverzitu médií, což by mohlo vést k negativnímu dopadu na demokracii a pluralitu názorů v naší společnosti.

Výše uvedeným problematickým aspektům je třeba předcházet, a proto je důležité koncentraci vlastnictví reflektovat a případně upravovat.

Trampota a Vojtěchovská (2010) píšou o procesu měření koncentrace jako o postupu, při kterém se stanoví, jakým způsobem jsou média ovládána jedním vlastníkem. Pro měření koncentrace se vychází zejména z ekonomických ukazatelů, jako je například tržní podíl média, počet různých vlastníků média, počet trhů apod.

Vzhledem k tomu, že číselné údaje nemohou vystihnout podstatu mediální nabídky, tak se diskuse o vhodném modelu pro měření mediální koncentrace (a s tím související diverzity mediální nabídky) neustále vedou. Pro stanovení míry koncentrace většinou platí zákony, které upravují hospodářskou soutěž, a také se může vztahovat na mediální společnosti stejně jako na jakékoli jiné obchodní subjekty.

Dle Trampoty a Vojtěchovské (2010) je pro měření koncentrace vlastnictví podstatné:

1. **Definovat trh, na němž se bude koncentrace měřit.** Definování relevantního trhu je pro úspěšnou analýzu velmi důležité. Geografické a produktové vymezení je nutné zohlednit při úpravě trhu. Geografické vymezení může být lokální, celostátní nebo mezinárodní a produktové vymezení zahrnuje specifické mediální výstupy, jako jsou časopisy, televizní stanice nebo jiné. Problém s definováním relevantního trhu je však ztížen konvergencí médií, kdy se různé mediální obsahy prolínají díky různým technologickým platformám. To činí definování relevantního trhu ještě náročnějším, ale nezbytným pro úspěšné provedení analýzy.

2. **Porovnat ukazatele, které vypovídají o pozici daného média či mediálního vlastníka, a zjistit jejich procentuální podíl.** Výchozími ukazateli jsou zejména:
 - a) **Výše obrátu** – jedná se o finanční ukazatel, který vyjadřuje finanční sílu společnosti. Tento údaj lze získat z celoročních hospodářských výsledků společnosti. Je relevantní i pro společnosti, které nejsou čistě mediální a při posuzování fúzí nebo spojení konkurenčních společností.
 - b) **Výše inzertních příjmů** – vyjadřují postavení mediálního podniku nebo společnosti na reklamním trhu. Velikost inzertního objemu se měří monitorováním inzerce. Vedle podílu na inzertních příjmech lze měřit i míru koncentrace u zadavatelů reklamy.
 - c) **Velikost publika** – udává počet diváků, posluchačů nebo čtenářů daného média. Zjišťuje se pomocí průzkumů čtenosti tisku, sledovanosti televize, poslechovosti rozhlasu nebo návštěvnosti internetu. U tištěných médií nebo placených televizních kanálů se velikost publika může vyjádřit také podle výše prodaného nákladu titulů nebo počtu předplatitelů u placených televizních kanálů.

3. **Určit míru koncentrace.** Pro stanovení procentuálních podílů médií na trhu je nutné pracovat s kritérii, jako je výše inzertních příjmů. Pokud se používá pouze jedno kritérium, je důležité uvést, k čemu se vztahuje. V případě nejednoznačnosti výsledků je vhodné pracovat s více ukazateli.

Mediální koncentrace se nejčastěji rozděluje na horizontální a vertikální, ale existují i další kategorie, jako je monomediální, krosmediální a diagonální koncentrace. Národní

legislativy stanovují, že určitá výše koncentrace je nežádoucí. V monomediální koncentraci je dominantní pozice považována za postavení, kde se podíl jedné společnosti pohybuje mezi 30–35 %, nebo kdy podíly dvou až tří společností dosahují 50 % a více, nebo podíly čtyř až pěti společností dosahují 60 % a více, uvádí McQuail (2007).

Mezi další používané metody měření koncentrace patří podle Trampoty a Vojtěchovské (2010) například:

- a) **HHI index** (Herfindahl-Hirschmanův index) je definován jako suma druhých mocnin podílů jednotlivých firem na trhu. Hodnota tohoto indexu se pohybuje od 0 (pro trh s nulovou koncentrací) do 10 000 (pro trh s maximální koncentrací). Pokud je HHI index nižší než 1000, považuje se trh za nedostatečně koncentrovaný. Trh s hodnotou indexu v rozmezí 1000 až 1800 se považuje za mírně koncentrovaný. Pokud překročí hodnotu 1800, pak se trh považuje za koncentrovaný. Například, pokud je na deníkovém trhu pět vydavatelů s podíly 40 %, 30 %, 30 %, 20 % a 20 %, pak bude HHI index 4200, což signalizuje vysokou míru koncentrace na tomto trhu.

- b) **Index diverzity** – je metoda, kterou vytvořil americký regulační orgán FCC pro posouzení míry koncentrace na místních trzích. V tomto modelu je každý mediální produkt považován za stejně důležitý, bez ohledu na jeho tržní sílu. To znamená, že deník s nákladem 500 tisíc výtisků je stejně důležitý jako časopis s nákladem 20 tisíc výtisků. Například, pokud existuje deset deníků na sledovaném trhu, každému z nich je přiřazen podíl 10 % ($100/10$) v tomto indexu diverzity.

Hodnocení jednotlivých typů médií od FCC určuje hodnoty aktiv mediálních společností. Ty jsou určeny jako součin stanoveného podílu (10) a hodnoty stanovené pro denní tisk (0,204), což představuje 2,04 %. Pokud jedna společnost vlastní pět deníků z těchto publikací, její podíl na trhu bude 10,2 % ($5 \times 2,04$).

Jelínková (2017) zdůrazňuje v rámci koncentrace českého mediálního trhu také spojitost s globalizací a digitálním rozvojem: „*V současnosti je velkým trendem slučovat kombinaci více*

médií (např. deníky, rozhlasové stanice, zpravodajský portál) pod jednu vlastnickou strukturu. Dochází k tomu hlavně z důvodu zvyšování šancí vlastníků médií na globalizujícím se mediálním trhu. Jednotlivá média se mohou velice dobře doplňovat (například jeden příběh lze prodat jako film do kin a zároveň získat peníze z prodeje zvukových nahrávek k filmu). Kumulací vlastnictví takového typu dochází k tzv. synergickému efektu². Díky digitalizaci dat může vlastník, který kontroluje různé typy médií, oslovit nebývale široké publikum, proti čemuž zbrojí řada států a snaží se křížení vlastnictví médií omezovat zákonem. I přes tuto snahu ale mediálního korporace nadále nabývají na významu.“

2.3.1 Oligarchizace českých médií

Pojem oligarchie pochází z řeckého slova Oligarchía a z překladu anglického vymezení „rule of the few“ nebo „government by the few“. To můžeme definovat jako formu vlády, v níž se na vládnutí podílí pouze hrstka bohatých lidí. (Raymond, 1992, s. 345)

Nezávislá instituce Think-tank Go Think Initiative vypracovala analýzu českého mediálního trhu, ze které mimo jiné vyplývá netransparentní vlastnictví a s tím spojená vyšší nedůvěra v média ze strany veřejnosti, uvádí Kašpárek, Deník Referendum (2018).

Autorky analýzy Gwyneth Jones, Heidi Koelle a Justyna HinzTy říkají, že se pesimistické vnímání médií a nízká důvěra v média v posledních letech zvýšila, a to hlavně v souvislosti s netransparentním vlastnictvím médií a procesem označovaným jako „oligarchizace“.

Studie datuje její začátek k roku 2013, kdy mediální skupinu MAFRA koupil koncern současného premiéra Andreje Babiše (ANO). Specifikem České republiky přitom je, že od ekonomické krize roku 2008 média skupují především tuzemští podnikatelé a oligarchizace tak zůstává v čistě české režii, píše Kašpárek, Deník Referendum (2018).

Šmíd (2004, s. 12) uvádí, že „*Redakce českých deníků pracují v zásadě samostatně a nezávisle na svých vydavatelích, kteří se bezprostředně nevměšují do práce redakčních týmů. Nicméně tvář českých deníků nepřímo a zprostředkovaně ovlivňují ekonomické zájmy těchto vydavatelů. Ti na jedné straně mají zájem o celkovou společenskou stabilitu, o hospodářskou prosperitu a férové podmínky podnikání. Na straně druhé však usilují o to, aby jejich podniky pracovaly efektivně a se ziskem, tj. aby zvyšovaly prodaný náklad a přitažlivost pro zadavatele reklamy,*

² Efekt spolupůsobení, součinnosti více činitelů.

což tlačí česká média jako celek, a zvláště zpravodajská periodika směrem k infotainmentu a k bulvarizaci agendy.“

3 Mediální dům MAFRA

Vydavatelství MAFRA funguje na mediálním trhu od roku 1991 a od roku 1994 bylo v majoritním vlastnictvím německého holdingu Rheinisch-Bergische Druckerei und Verlagsgesellschaft mbH. Dnes pod mediální skupinu Mafra patří jedny z nejčtenějších tiskovin, a to deník MF Dnes a Lidové noviny. V jejím vlastnictví jsou i internetové portály iDNES.cz, Lidovky.cz, bezplatný deník Metro, týdeník 5plus2, hudební televizní stanice Óčko a rádio Impuls.

„Babiš zaplatil za Mafru podle dostupných informací 2,4 miliardy korun. Za tuto částku získal vedle médií i další části patřící pod vydavatelství Mafra, včetně televize Óčko a tiskáren v Praze a v Olomouci. K tomu pak navíc za další více než miliardu převzal od německých akcionářů i budovu vydavatelství na pražském Andělu. Pokud bychom spočítali, kolik lidí si pustí měsíčně na svých počítačích, mobilech a tabletech všechny dostupné weby skupiny Mafra, dojdeme k závratnému číslu: 6 milionů reálných uživatelů.

2,4 milionu lidí četlo v součtu všechny tiskoviny vydávané Mafrou, číslo udávalo denní čtenost.“ píše Kmenta (2017, s. 12).

Podle MediaGuru (2022) *„Mafra svými tituly celkově osloví 3,24 mil. čtenářů, což je téměř stejný výsledek jako v období druhého pololetí roku 2020 (3,25 mil.). Na čtenářském trhu tak vydavatel deníků MF Dnes, Lidové noviny nebo Metro dosahuje podílu ve výši 25,4 %.“*

3.1 Vývoj vlastnické struktury

Mediální skupinu od roku 1994 vlastnila většinou německá společnost Rheinisch-Bergische Druckerei und Verlagsgesellschaft mbH. V roce 2013 zveřejnila německá RBVG tiskovou zprávu, ve které informovala, že společnost Agrofert vlastněná Andrejem Babišem koupila společnost MAFRA.

Šéfredaktor webu Mediář.cz Ondřej Aust k nákupu v roce 2013 řekl: *„Mafra je na jednu stranu nalomena propady inzerce a prodeje tištěných titulů a kupuje ji významný miliardář.*

Dlouhodobě to pro ni může být pozitivní. Na druhou stranu se ukazuje, že minimálně v té emocionální rovině byly ty noviny pod německým vedením brány jako nezávislejší. Jestli se skutečně ukáže změna v obsahu kvůli zájmům v jiných oborech, bude se ale muset pozorovat až později po posouzení ze strany ÚOHS. Záleží ale i na redakci, aby nezavdávala příčinu ke spekulacím.“ (Kejlová, ČT24, 2013).

Předseda představenstva německé společnosti Rheinisch-Bergische Druckerei und Verlagsgesellschaft mbH Karl Hans Arnold o prodeji MAFRY sdělil: *„Jsem přesvědčen, že skupinu MAFRA čeká na českém mediálním trhu úspěšná budoucnost. Společnost prodáváme ze strategických důvodů, abychom mohli investovat do různých nových aktivit. Přeji novému majiteli a také všem kolegům hodně úspěchů a vše nejlepší.“ (Kejlová, ČT24, 2013).*

Po koupi MAFRY Agrofertem došlo k poměrně velkému odchodu novinářů, mezi které patří například šéfredaktor MF Dnes Robert Čásenský, šéfredaktor Lidových novin Dalibor Balšínek, Jaroslav Kmenta a Jana Klímová. Novináři se údajně báli možného ovlivňování ze strany vlastníka Agrofetu Andreje Babiše, uvádí MediaGuru (2014).

Na vlnu negativních reakcí na nákup mediálního domu reagoval v roce 2014 Andrej Babiš slovy: *„Koupil jsem si média, do kterých nemůžu volat, které o mně často píšou negativně. Já si tu investici nezničím, protože novináři drží spolu a kdybych je ovlivňoval, tak si to všichni řeknou, a potom bych měl problém a poškodil bych si tu investici. Proč bych to dělal?“*, píše MediaGuru (2014).

Dle MediaGuru (2014) se zpětně Andrej Babiš ke koupi MAFRY vyjádřil, tak, že měl místo mediální skupiny MAFRA koupit bulvární deník Blesk, který měl údajně tenkrát jako možnost číslo dvě.

3.2 Charakteristika titulu MF Dnes

Jeden z nejprodávanějších českých titulů Mladá fronta Dnes (MF Dnes) působí na českém mediálním trhu již od roku 1990. Noviny navázaly na list Ústředního výboru Socialistického svazu mládeže, který nesl název Mladá fronta. Vydavateli českých deníků v letech 1990-1992 byly buďto jednotlivé politické strany, nebo státní orgány jako Ministerstvo zemědělství a

Ministerstvo obrany. V případě tištěného titulu MF Dnes se jednalo o organizaci Socialistického svazu mládeže SSM.

Postupně se rozmohl trend „spontánní privatizace“ českých deníků, na který Mladá fronta navázala. Došlo k zániku tehdejšího vydavatele Ústředního výboru Socialistického svazu mládeže a jednání o přechodu vydavatelských práv na vydavatelství Mladá fronta, jež bylo vlastněno státem, se protáhlo. Tehdejší redaktoři Mladé fronty tak založili akciovou společnost MaF a.s., díky které dostali vydavatelská práva pro deník Mladá fronta Dnes.

K datu 31. srpna 1990 přestal vycházet deník Mladá fronta a 1. září 1990 jej nahradil deník Mladá fronta Dnes, uvádí Šmíd (2004).

„Noví čeští majitelé celostátních deníků se již začátkem 90. let začali rozhlížet po kapitálově silných partnerech, neboť jim chyběly prostředky pro rozvoj a modernizaci zastaralého vybavení redakcí a tiskáren, pro nákup nových technologií. Protože český kapitál buď nebyl ochoten do médií vstoupit, nebo nebyl k dispozici, vlastníky spontánně privatizovaných (Mladá fronta, Zemědělské noviny) i nově vzniklých (Lidové noviny, Hospodářské noviny) deníků se stali zahraniční vydavatelé.“ (Šmíd, 2004, s. 8).

V roce 1991 vstoupila na trh společnost Socpress patřící francouzské skupině Hersant, která skrze nově vzniklou společnost Mafra a.s. koupila deník Mladá fronta Dnes. O čtyři roky později se francouzská Socpress dostala do finančních problémů a prodala podíly v Mladé frontě Dnes německému vydavateli Rheinisch-Bergische Verlagsgesellschaft (RBVG), píše Šmíd (2004).

Deník MF Dnes se zaměřuje především na články zpravodajského a publicistického charakteru, které jsou rozděleny do rubrik Z domova, Ze světa, Ekonomika, Kultura, Názory a Sport. V roce 2014 vystřídal na pozici šéfredaktora Sabinu Slonkovou Jaroslav Plesl, který byl šéfem týdeníku Týden, uvádí MediaGuru (2014).

Obrázek 3.2.1 Logo MF Dnes

Zdroj: MF Dnes, 2011 (online)

3.3 Charakteristika titulu Lidové noviny

První vydání titulu Lidových novin sahá až do roku 1893, když novinář Adolf Stránský inicioval spojení olomouckého časopisu Pozor a brněnských Moravských listů, uvádí Internetová encyklopedie dějin Brna (2019).

Po komunistickém převratu bylo v roce 1952 vydávání Lidových novin zastaveno a znovu nelegálně obnoveno skupinou disidentů v roce 1987.

Legálně bylo obnoveno vydávání v roce 1990 akciovou společností Lidové noviny a z důvodu nedostatku finančních prostředků se vlastníkem stali zahraniční vydavatelé, a to německé Rheinisch-Bergische Verlagsgesellschaft RBVG, uvádí Šmíd (2004).

Lidové noviny v roce 2013 koupil skrze holding Agrofert Andrej Babiš a komentátoři LN se začali kriticky vyjadřovat k novému majiteli.

*„Změna dikce **Lidových novin** vůči novému majiteli nebyla patrná, pouze v letních měsících se o něm psalo spíše sporadicky, většinou v neutrálním duchu. To se změnilo až v září a zejména v říjnu, kdy se komentátoři začali věnovat nadcházejícím volbám. Stejně jako hnutí ANO („účelové“, „bez programu“, „ANO Fert“) si vzali na paškál i jeho předsedu: „Andrej Babiš je volbou jednookého mezi slepými. Nikdo neví, zda dostatečně chápe, že občané České republiky nejsou zaměstnanci jeho Agrofertu a že ne všechno v životě lidské společnosti se dá koupit penězi.“ (MediaGuru, 2013)*

Lidové noviny už od svých začátků se věnovaly zahraniční politice a kultuře. V roce 2021 obsadil pozici šéfredaktora Petr Bušta a vyměnil tak Istvána Léka, uvádí MediaGuru (2021).

Obrázek 3.3.1 Logo Lidových novin

LIDOVÉ NOVINY

Zdroj: Lidovky.cz, 2010 (online)

3.4 Vlastník Andrej Babiš

„Do roku 1997 byl Babiš málo známý česko-slovenský podnikatel s minimálním vlivem na zdejší politiku. Byl téměř „nikdo“. Když si dáte do vyhledávače archivu médií jméno Babiš, vyjde vám v období od ledna 1995 do prosince 1998 jen 23 odkazů.“, uvádí Kmenta (2017, s. 20).

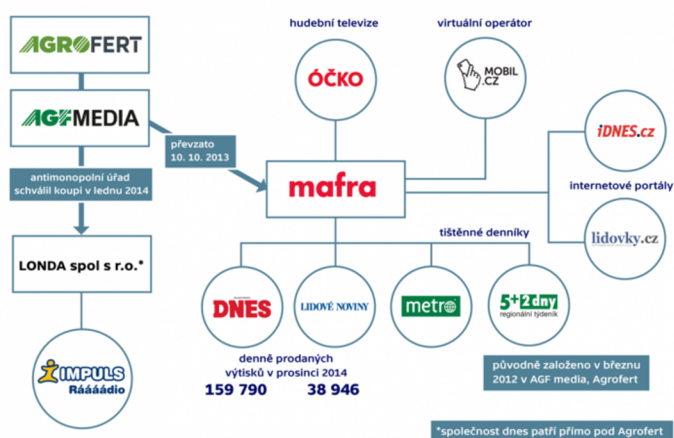
Andrej Babiš, podnikatel, který se v roce 1954 narodil v Bratislavě, patří mezi jednoho z nejvlivnějších lidí. Společně se čtyřmi společníky založil v roce 1993 společnost Agrofert, která je holdingovou společností, pod níž spadá přes 250 dceřiných společností. Agrofert podniká primárně v odvětví zemědělství, potravinářství, chemického průmyslu a médií.

V roce 2011 zřídil iniciativu Akce nespokojených občanů, která se později přetransformovala na politické hnutí ANO 2011. Aktivněji vstoupil do politiky v roce 2013, kdy byl zvolen poslancem Parlamentu České republiky. O rok později se stal vicepremiérem a ministrem financí ve vládě Bohuslava Sobotky, a to do roku 2017.

Dle Forum24 (2015) byl opakovaně vydán Poslaneckou sněmovnou ČR k trestnímu stíhání v kauze Čapí hnízdo, která se týkala oprávněnosti dotací k výstavbě areálu Čapí hnízdo pro společnost patřící do holdingu Agrofert.

Podle ČT24 (2023) v kauze Čapí hnízdo byli začátkem roku 2023 Andrej Babiš se svojí bývalou manažerkou zproštěni obžaloby.

Obrázek 4.4.1 Společnosti vlastněné Andrejem Babišem k roku 2015.

Zdroj: ČT24, 2015 (online)

4 „Vlny“ odchodů novinářů z MAFRY

V červnu roku 2013 se objevily ve veřejném prostoru spekulace, že si podnikatel Andrej Babiš plánuje koupit „nějaké“ významné mediální vydavatelství. Do poslední chvíle nesdělil, o jaké vydavatelství půjde viz. jeho vyjádření z Twitteru ze dne 24. 6. 2013 „*Zítřka asi něco koupím*“ (Babiš, Twitter, 2013).

Akvizice mediálního domu MAFRA a holdingu Agrofert vyvolala ve společnosti různorodé postoje a mediální vyjádření Andreje Babiše, že „*koupil noviny, aby psaly pravdu*“ v části společnosti vyvolávalo obavy, uvádí Švec, ČT24 (2017).

Důležitým faktorem bylo, když tehdejší šéfredaktor MF Dnes Robert Čásenský v listopadu veřejně rezignoval na svoji funkci (výpověď podal již 26. června 2013). Po těchto událostech došlo k tzv. „**první vlně**“ odchodu novinářů. MF Dnes tenkrát opustil investigativní redaktor Jaroslav Kmenta, šéfredaktor Michal Musil nebo šéfka zahraniční rubriky Adéla Dražanová.

Do „**první vlny**“ lze také zařadit moderátora Václava Moravce, který po koupi MAFRY Andrejem Babišem oznámil, že ukončuje spolupráci s Rádiem Impuls, které patří skrze společnost Londa pod mediální dům MAFRA. Václav Moravec na rádiu Impuls moderoval svůj diskuzní pořad Impulsy Václava Moravce. Svůj odchod zdůvodnil tím, že se chce vyhnout případnému střetu zájmu, informuje Aust, Mediář.cz (2014).

Z redakce Lidových novin odešel šéfredaktor a člen představenstva MAFRY Dalibor Balšínek, zástupce šéfredaktora Dalibor Martínek, reportér domácí redakce Jan Kálal nebo komentátorka Lenka Zlámalová. (Echo24, 2015)

Po odchodu Dalibora Balšína se pozice šéfredaktora dočasně ujal Veselin Vačkov a toho pak od 1. prosince 2013 nahradil István Léko.

Na začátku roku 2014 nastoupila na pozici šéfredaktora MF Dnes Sabina Slonková a nahradila ve funkci Roberta Čásenského, který na svoji funkci rezignoval. Změna šéfredaktora s sebou přinesla změny redakční práce, nové posty a změnu podoby titulu MF Dnes.

Výše uvedené události zapříčinily „**druhou vlnu**“ odchodů a z redakce MF Dnes odešli zástupci šéfredaktora Martina Riebauerová a Karel Škrabal, editor domácí rubriky Robert Klos nebo redaktor zahraniční rubriky Pavel Novotný, píše Švec, ČT24 (2017).

V rámci „**druhé vlny**“ odešla i zbylá část investigativních redaktorů Jana Klímová a Tomáš Syrovátka.

Z Lidových novin odešel v tomto období komentátor Petr Pešek, redaktorka domácího zpravodajství Veronika Rodriguez a ekonomická redaktorka Pavla Kreuzigerová, uvádí Echo24 (2015).

„**Třetí vlnu**“ odchodů novinářů z redakce MF Dnes vyvolal odchod šéfredaktorky Sabiny Slonkové, kterou nahradil na její pozici Jaroslav Plesl. V této fázi redakci MF Dnes opustil zástupce šéfredaktora Jiří Kubík, editor domácí rubriky Jan Mates a vedoucí politických reportérů Václav Dolejší.

Sabina Slonková byla na pozici šéfredaktorky MF Dnes necelých pět měsíců a ke svému odchodu řekla pro MediaGuru (2014): „*Moje názory na obsah se diametrálně rozcházejí se zbytkem vedení firmy.*“

Za další důležitý milník a tzv. „**čtvrtou vlnu**“ můžeme považovat září roku 2018, kdy odchod z redakce Lidových novin oznámila po dvaceti sedmi letech reportérka Petra Procházková, šéfka Akademie Bára Cihelková, editor zvláštních příloh Lukáš Rous, Ivana Milenkovičová, dlouholetý šéf zahraničí Milan Rokos, datový novinář Marcel Šulek, redaktorka Šárka Kabátová a hlavní editor Vojtěch Gibiš, píše Kratochvílová, Globe24.cz (2018).

Pro většinu výše uvedených jmen byl zásadním zlomem text, který údajně napsala zástupkyně humanitní organizace, v němž bylo podpořeno stanovisko, tehdy premiéra Andreje Babiše ohledně přijímání syrských uprchlíků. Podle Procházkové tento text poslala do redakce Lidových novin asistentka Andreje Babiše. „*V Lidových novinách neměl takto vyjít text, který byl zcela jasně podporou Babišova postoje a byl účelově zařazený do novin dva dny před zásadní schůzkou premiéra Babiše a europoslankyně Michaely Šojdové. Já to hlavně považuji za naprostý podvod na čtenáře. A toho já se nemůžu účastnit.*“ řekla Procházková, Aktuálně.cz (2018).

5 Metodika práce

5.1 Cíl výzkumného šetření

Hlavním cílem mé práce je popsat důvody odchodů vybraných novinářů z mediální skupiny MAFRA, po roce 2013, kdy MAFRU koupil Andrej Babiš. Dotazovat se budu novinářů, kteří rozvázali svůj pracovní poměr v redakcích MF Dnes a Lidových novinách. Práce se také zaměřuje na zjištění, zda změna vlastnictví této mediální společnosti nějak ovlivnila jejich redakční práci, a to následně zapříčinilo odchod dotazovaných redaktorů.

5.2 Metodologie výzkumu

Výzkumnou metodou bude kvalitativní metoda založena na technice polostrukturovaných rozhovorů s vybranými novináři, kteří budou ochotni na nich participovat. V rámci výzkumu budou analyzováni čeští novináři, kteří odešli z mediálního domu MAFRA v letech 2013 až 2018. Tématem rozhovorů budou důvody jejich odchodu z redakcí a případný postoj ke změně vlastnictví mediálního domu. Ke sběru dat budu využívat audiální záznamy, fotografie a osobní komentáře. Vzhledem k hlavnímu cíli této bakalářské práce bude tato metoda nejvhodnější, jelikož se pevně drží dané struktury a zároveň nabízí možnost se individuálně doptávat na doplňující otázky.

5.2.1 Kvalitativní polostrukturované rozhovory

Dle Sedlákové (2014, s. 208) „*Výzkumný rozhovor je specifickou, uměle navozenou sociální situací, která vzniká na popud tazatele. Jde o kontextově zakotvený interaktivní proces, získávání dat o postojích, názorech, přáních, plánech, chápání věci nebo jejich hodnocení a podobně. Rozhovor není neutrálním nástrojem sběru dat, ale aktivní interakcí mezi výzkumníkem a informantem, při němž dochází k produkci významu.*“

Polostrukturované rozhovory jsou velmi často využívanou metodou, které jsou označovány také jako semistrukturované nebo řízené. Označují se také jako rozhovory s návodem, jelikož tazatel má připravený soupis otázek, ale rovněž je schopen, na základě podrobné přípravy během rozhovoru, jej doplnit o další otázky nebo některé upravit podle aktuální situace. Také během

rozhovoru vyvstává prostor na to, že informant během rozhovoru odpoví i na otázky, které ani nebyly položeny. Otázky polostrukturovaných rozhovorů se dělí na: primární – předem připravené a sekundární – ty, které vznikají při realizaci rozhovorů, píše Sedláková (2014).

„Polostrukturovaný rozhovor bývá považován za optimální způsob získávání dat, neboť kombinuje výhody standardizované i nestandardizované formy dotazování a snaží se minimalizovat jejich omezení. Patří proto k nejčastěji využívaným technikám kvalitativního přístupu.“ (Sedláková, 2014, s. 211)

5.2.2 Kvalitativní přístup ve výzkumném šetření

„V typickém případě kvalitativní výzkumník vybírá na začátku výzkumu téma a určí základní výzkumné otázky. Otázky může modifikovat nebo doplňovat v průběhu výzkumu, během sběru a analýzy dat. Z tohoto důvodu se někdy kvalitativní výzkum považuje za emergentní nebo pružný typ výzkumu. V jeho průběhu nevznikají pouze výzkumné otázky, ale také hypotézy i nová rozhodnutí, jak modifikovat zvolený výzkumný plán a pokračovat při sběru dat i jejich analýze. Práce kvalitativního výzkumníka je přirovnávána k činnosti detektiva. Výzkumník vyhledává a analyzuje jakékoliv informace, které přispívají k osvětlení výzkumných otázek, provádí deduktivní a induktivní závěry. Seznamuje se s novými lidmi a pracuje přímo v terénu, kde se něco děje. Sběr dat a jejich analýza v kvalitativním výzkumu probíhají v delším časovém intervalu, výzkumný proces má longitudinální charakter.“ (Hendl, 2005, s. 50)

5.3 Postup výzkumného šetření

Základem pro výzkumné šetření pomocí kvalitativního přístupu polostrukturovaných rozhovorů bylo stanovení výzkumného vzorku. Hlavním kritériem pro výběr mých informantů bylo, aby byli daní novináři minimálně do června roku 2013 zaměstnanci redakcí MF Dnes nebo Lidových novin spadajících pod mediální skupinu MAFRA. Druhé, neodmyslitelné kritérium bylo, aby konkrétní novináři v rozmezí od června roku 2013 až do roku 2018 redakce MAFRY opustili³, a to z jakéhokoliv důvodu. Na základně stanovených kritérií jsem oslovila možné informanty, kteří měli na mnou vypracované výzkumné otázky odpovídat.

³ Tzn. rozvázali pracovní poměr.

Kontakt s potenciálními informanty jsem navazovala za pomoci emailové komunikace a přes mobilní telefon. Všechny informanty, které jsem kontaktovala, a kteří se rozhodli na rozhovoru participovat, jsem dopředu seznámila s cílem a obsahem mé práce. Výzkumné šetření s vybranými informanty probíhalo různou formou. S jednou z mých informantek probíhalo šetření pouze skrze emailovou komunikaci, domnívám se, že tomu tak bylo z důvodu jejího pracovního vytížení. Se třemi informanty jsem uskutečnila výzkumný rozhovor skrze online videohovor a se dvěma informanty jsem si domluvila osobní schůzku v Praze.⁴

Otázky jsem rozdělila do dvou tematických okruhů. Během výzkumného šetření jsem dané otázky pokládala vždy v individuálním pořadí, podle toho, jakým směrem se konkrétní rozhovor ubíral. Aby byly výzkumné otázky relevantní, musela jsem u některých z informantů otázky upravit nebo zcela vypustit.

Jelikož šetření pomocí polostrukturovaných rozhovorů umožňuje individuálně se doptávat, tak v různých případech byly pevně stanovené otázky doplněny podotázkou či jinak přizpůsobeny individuální situaci. Všechny výpovědi jsem si nahrávala na diktafon a informanty na to předem upozornila. Všechny dotazované jsem rovněž seznámila s tím, jakým způsobem budou jejich výpovědi použity.

Audí nahrávky jsem následně převedla do psané formy (viz. Příloha). Aby se mi dělala analýza snáze, využívala jsem pro lepší orientaci v přepsaném textu barvené rozdělení. V praktické části jsem výpovědi na dané výzkumné otázky vyhodnotila, případně navzájem komparovala. Analýzu výpovědí jsem rozdělila podle dvou tematických okruhů na Informantova profesní kariéra a pohled na problematiku vlastnictví médií a Okolnosti změny vlastnictví MAFRY v roce 2013.

5.4 Výhody a nevýhody zvolené metody

Podle Sedlákové (2014) patří mezi výhody polostrukturovaného rozhovoru flexibilita, která umožňuje tazateli reagovat na informanta. Tato metoda poskytuje komunikaci přirozený a snadný charakter. Tázající může téma rozvinout do hloubky, ale stále dodržuje rámec, který si

⁴ Rozhovory, které probíhaly v rámci osobní schůzky bych zhodnotila jako nejlepší možnou formu. V komunikaci skrze videohovor či email je větší prostor pro tzv. komunikační šum.

stanovil na začátku. V kontrastu nestrukturovaného rozhovoru umožňuje polostrukturovaný rozhovor určité zobecnění.

Jedním z klíčových úskalí výzkumné techniky polostrukturovaných rozhovorů je dle Sedlákové (2014, s. 244) že „*Nikdy nelze zaručit, že významové rámce, které jednotliví komunikující v interakci používají, se zcela překrývají, a že proneseným výpovědím rozumějí zcela stejně.*“

Mezi další úskalí mnou zvolené metody je její časová a psychická náročnost.

Tazatel musí mít hluboké znalosti v konkrétní oblasti a také musí zvládnout vhodně reagovat na odpovědi informanta, uvádí Sedláková (2014).

5.5 Výzkumný vzorek

Výzkumných rozhovorů se zúčastnilo šest informantů, kteří byli dopředu seznámeni se záměrem mé práce a byli ochotni mi poskytnout stěžejní odpovědi, ze kterých vycházím v analytické části této práce. Výsledné složení informantů je ve své podstatě náhodné. Při kontaktování vhodných informantů pro můj výzkum jsem kontaktovala i jiné novináře/novinářky, než mám ve svém finálním výzkumném vzorku. V emailové komunikaci jsem byla například s novinářkou Petrou Procházkovou, kterou bych zařadila do „čtvrté vlny“ odchodů novinářů z MAFRY. Domnívám se, že rozhovor nebyl realizován z důvodu pracovní vytíženosti paní Procházkové. Dále jsem skrze email oslovila novináře Václava Dolejšího a Janu Klímovou, od kterých jsem nedostala žádnou odpověď.

5.5.1 Robert Čásenský

Uznávaný český novinář, komentátor, který v roce 2014 po odchodu z MAFRY založil reportážně-investigativní magazín Reportér a zároveň je jeho šéfredaktorem.⁵ Působit v médiích začal v roce 1993 v Českém deníku, odkud přešel přes Denní telegraf až do Lidových novin na pozici zástupce šéfredaktora. Z Lidových novin odešel v rámci mediálního domu MAFRA do MF Dnes, kde se později stal šéfredaktorem. Během jeho působení v MF Dnes rozkryl tento titul několik kauz týkajících se vysoce postavených českých politiků. Tohoto

⁵ Nápad na založení magazínu Reportér měl Čásenský již v roce 2011 -před koupi MAFRY Andrejem Babišem, kdy založil Nadační fond Reportéra, uvedl Čásenský pro bakalářskou práci Michala Bajnoka, Vstup časopisu Reportér na český mediální trh (2020).

informanta jsem si vybrala pro svůj výzkum z důvodu jeho působení v MF Dnes v letech 2006-2013. Z postu šéfredaktora MF Dnes odešel krátce po nákupu MAFRY Andrejem Babišem.

5.5.2 Sabina Slonková

Sabina Slonková je významnou tváří na poli investigativní žurnalistiky. Aktuálně je v čele tištěného deníku Neovlivní.cz, kde působí na pozici šéfredaktorky a zároveň majitelky. Od roku 1991 pracovala v MF Dnes a později v Hospodářských novinách. Pracovala pro první online zpravodajský portál Aktuálně.cz na pozici šéfreportérky. Tuto informantku jsem si zvolila pro svůj výzkum, jelikož od 1. ledna vystřídala na pozici šéfredaktora v MF Dnes Roberta Čásenského poté, co MAFRU koupil Andrej Babiš. Na pozici skončila o půl roku později, kdy dala výpověď.

5.5.3 Markéta Radová

Markéta Radová aktuálně působí v regionální redakci zpravodajství České televize v Ostravě. Po ukončení studia na vysoké škole v roce 2004 nastoupila do regionální redakce MF Dnes v Ostravě, a to je ostatně důvod, proč jsem ji oslovila do mého výzkumu. V redakci MF Dnes působila až do roku 2014, odkud poté přešla do veřejnoprávní České televize.

5.5.4 Dalibor Balšínek

Dalibor Balšínek je český novinář a manažer, který od roku 1994 pracoval jako redaktor Lidových novin. O dva roky později začal působit v TV Nova jako politický reportér. Později založil pod vydavatelstvím Stratosféra titul Spy a následně přestoupil opět do TV Nova. V roce 1999 se stal v TV Nova ředitelem tisku a PR. O rok později začal působit jako šéfredaktor časopisu Týden a o dva roky později už zakládal vlastní časopis Instinkt a současně se stal mediálním ředitelem vydavatelství Mediacop. V lednu roku 2009 nastoupil na pozici v představenstvu MAFRY a zároveň se stal šéfredaktorem Lidových novin. Tohoto informanta jsem si vybrala, jelikož opustil mediální skupinu MAFRA v polovině listopadu 2013. Po odchodu z MAFRY založil v roce 2014 internetový deník Echo24, jehož je současně šéfredaktorem.

5.5.5 Dalibor Martínek

Dalibor Martínek je novinář, který započal svoji kariérní cestu jako editor v deníku Dnes. Později působil v Hospodářských novinách, kde se vypracoval na pozici šéfreditora zpravodajství. Poté pomáhal s rozjezdem ekonomické rubriky na televizním kanále ČT24, a následně se stal šéfreditorem a spoluzakladatelem ekonomického deníku E15. V červnu roku 2010 nastoupil do Lidových novin na pozici vedoucího ekonomické rubriky a současně se stal zástupcem šéfredaktora. Informanta jsem si zvolila z toho důvodu, že opustil Lidové noviny v prosinci roku 2013, odkud odešel do Economie na post šéfredaktora týdeníku Ekonom. Aktuálně píše pro web Newstream.cz.

5.5.6 Jan Kálal

Jan Kálal aktuálně působí na pozici zástupce šéfredaktora zpravodajství a publicistiky na CNN Prima News. Pracoval v již neexistující televizi Z1, poté jako reportér v agentuře Mediafax, odkud v říjnu 2012 přestoupil do Lidových novin. Výběr tohoto informanta pro mě byla jasná volba, jelikož opustil Lidové noviny v únoru roku 2014 a současně se jedná o novináře, kterému po koupi MAFRY volal Andrej Babiš (podrobnosti viz. Příloha). Z Lidových novin odešel do nově vzniklého deníku Echo24 a později působil přes šest let v Blesku odkud přešel na CNN Prima News.

6 Analytická část

6.1 Okruh – Informantova profesní kariéra a pohled na problematiku vlastnictví médií

6.1.1 Změny zaměstnavatelů v rámci mediální kariéry a jejich výběr

U tématu četnosti přechodů v rámci rozdílných mediálních redakcí odpověděli tázaní novináři poměrně individuálně. Polovina informantů se v rámci jejich působení v médiích považují za tzv. držáky, kteří v jednotlivých mediálních redakcích zůstávají dlouhou dobu. *„Já jsem spíš ta druhá skupina (držák). Mně je teď pětáctyřicet a od té doby, co jsem vystudovala vysokou školu, tak jsem teprve u druhého zaměstnavatele.“* (Radová).

Martínek vnímá přechody v rámci různých mediálních redakcí jako určitou součást mediálního světa a své přechody popisuje jako přijímání výzev a posouvání se ve své profesi. *„Já jsem takhle třeba odešel do Hospodářských novin, jelikož jsem dostal výzvu: „Pojď nám pomoci s Hospodářskými novinami“, tak jsem šel. Byl jsem tam šest let. Pak jsem dostal výzvu z České televize: „Pojď nám pomoci s pořadem v České televizi“. V České televizi jsem dostal výzvu: „Pojď nám pomoci založit deník E15“, a pak jsem dostal výzvu: „Pojď do Lidových novin“. Takže těch mých přesunů je vlastně hodně, aniž by je člověk vyloženě chtěl.“* (Martínek)

Na proměnu žurnalistické profese, kdy si začínající novináři mohou v rámci jednoho média osahat jak práci s textem, tak s audiem a s videem, poukazuje Balšínek: *„Z principu si myslím, že je dobré, když začínající novinář vyzkouší více formátů. Dneska je to už trochu jiné, jelikož vás ta profese nutí k tomu, abyste se naučili mluvit, pracovali s audiem, a i s videem. Před těmi pětadvaceti lety ty možnosti díky tomu digitálu nebyly.“* (Balšínek)

Všichni z dotazovaných novinářů se shodli, že při výběru média, v kterém budou působit, hraje zásadní roli svoboda psaní a když mají tzv. „volné ruce“. Čásenský ze své dlouhodobé pozice šéfredaktora poukazuje na to, že svoboda psaní je zásadně spojena se složením kolektivu v redakci *„(...) aby se ty věci mohly dělat dobře, tak k tomu potřebujete dobrý kolektiv, který si většinou šéfredaktor může uzpůsobit svým představám.“* (Čásenský)

6.1.2 Pohled na vlastnictví médií a jeho vliv

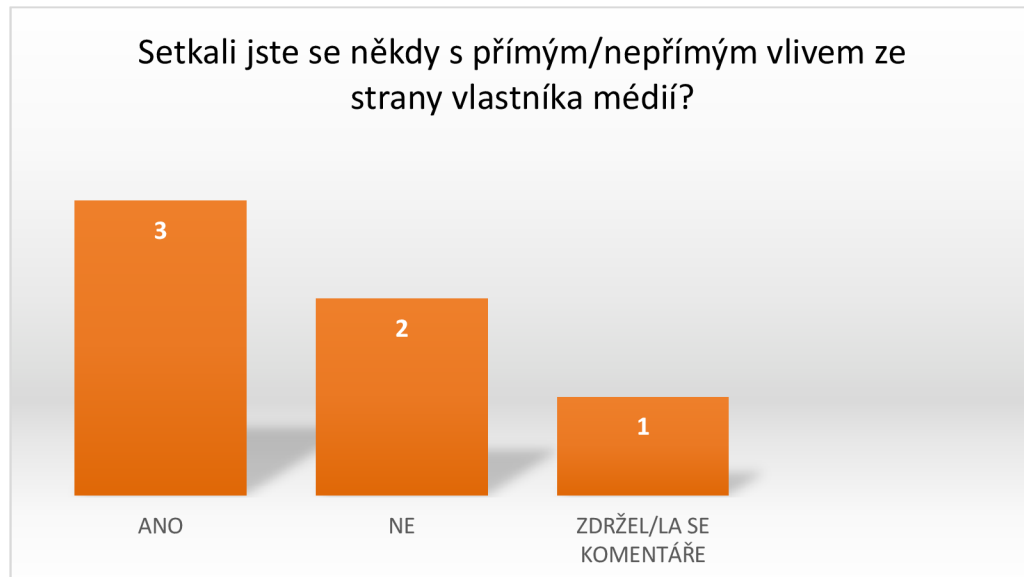
Informanti se shodli na tom, že faktor vlastnictví médií je zásadním aspektem, a to i při výběru mediálních redakcí, pro které dotazovaní pracují. Na postupnou koncentraci a oligarchizaci médií v České republice (viz. kapitola 3 Koncentrace médií) konkrétně poukazuje Radová, která mimo jiné před nákupem MAFRY Andrejem Babišem otázku vlastnictví neřešila.

„Musím říct, že se to změnilo asi s různými změnami vlastníků médií v Česku, a i s tou změnou vlastnictví Mladé fronty.“ (Radová)

Polovina z informantů poukazovala na znatelný rozdíl ve vlastnictví MAFRY německými vlastníky a aktuálním vlastníkem Andrejem Babišem a jejich přístup k pojetí vlastnictví popisovali stejně.

„(...) německé vlastníky zajímaly ekonomické výsledky a na mě, jako na člověka, kterého platili za to, že vede redakci Mladé fronty, nechávali konkrétní obsah, a to je ideální.“ (Čásenský)

Obrázek 6.1.2.1 Vliv vlastníka

Zdroj: Vlastní výzkum

Přímý či nepřímý zásah vlastníků médií zaznamenala polovina informantů. Dva informanti popisují, že se vliv vlastníka projevil tak, že si vlastník dosadil na zásadní pozice v redakci lidí, kteří byli *„(...) slabí a ohnuli záda.“ (Martínek).*

Konkrétní pokus o zásah do obsahu zažil Čásenský v roce 2003 v Mladé frontě. „V roce 2003 v létě, kdy nově přichází zástupce německého vydavatelství navštívil karlovarský festival a v redakci Mladé fronty se psalo o tom, jak firmy sponzorují pobyty politiků. On tehdy řekl, že tam tenhle článek nevyjde, a vzniklo okolo toho dost velké halo.“ (Čásenský).

S lehkými zásahy do toho, čemu se bude redakce věnovat, se setkal Kálal pouze ze strany šéfredaktora, ale podotýká, že nikdy za svůj profesní život se nesešel s tím, že by si vlastník udával agendu setting neboli „nastolování agendy, tedy určování témat, o kterých média referují nebo budou referovat.“ (Halada a Osvaldová, 2017, s. 106)

„Někdy byly momenty, ale i těch byla jenom hrstka, kdy bylo nějaké přání šéfredaktora o tom, abychom se něčemu věnovali víc nebo míň. Tam jsem si mohl myslet, že tam je nějaký vlivový zájem, ale za ty roky, co jsem v médiích, bych ty případy spočítal na jedné ruce.“ (Kálal)

Dva informanti mluvili o určitém trendu, který tady v České republice je patrný, a to o vlastnění velkých mediálních domů vlivnými podnikateli, kteří je vlastní jako tzv. „atomový kufřík“, který v případě ohrožení jejich businessu mohou použít. „Velká česká média si rozdělili oligarchové a nijak se netajili tím, že to dělají proto, aby měli "atomový deštník" proti konkurenci, jak to nazval Marek Dospiva.“ (Slonková)

Čásenský popisuje, že se za svojí pracovní kariéru v médiích setkal ještě s jiným typem pokusu o zásah do obsahu, a to ze strany českých politiků. „Pamatuji si i opačný scéný a bylo jich mnoho, kdy si různí lidé z české politiky, například tehdejší premiér Nečas stěžoval, že je Mladá fronta moc kritická. Dokonce někteří psali i rodinám těch německých akcionářů. Většinou mi přišla zpráva z Německa, že at' si to zajdu vyřídit, že za to mě platí. Sešel jsem se s premiérem Nečasem, který se mi nakonec omluvil, že neměl nikde psát, a vyříkali jsme si to. Za tři měsíce to udělal znovu a poslal zase dopis do Německa, což mi přišlo trochu jako skunkovské počínání.“ (Čásenský)

6.1.3 Odchody z jiných redakcí VS z MAFRY

Hromadné odchody z redakcí, ke kterým došlo po roce 2013 v MAFŘE, zažil jeden z informantů během své kariéry i v jiných redakcích. První hromadný odchod z redakce zažil Čásenský po roce 1993 v redakci Českého deníku, kdy tehdejší vlastník Josef Kudláček vstoupil

aktivně do politiky. „(...), a tehdy nám jako redakci přišlo, že to tak nemá být, že vlastník bude zároveň politickým aktérem.“ (Čásenský)

Další provázání vlastnictví médií a politických zájmů v devadesátých letech popisuje Čásenský v redakci Denního telegrafu. Tehdejším vlastníkem byla státní firma Investiční a poštovní banka (IPB), která byla údajně pod silným vlivem tehdy vládnoucí ODS. „*My jsme v Telegrafu psali věci, které se ODS nelíbily, a tehdy si ta politická scéna zařídila přes IPB, že byl odvolaný šéfredaktor a velká část redakce na to zareagovala tak, že odešla pryč.*“ (Čásenský)

Problematická provázanost politiky a vlastnictví médií, která odlišovala odchod z MAFRY od jiných odchodů z jiných redakcí hrála roli u poloviny mých informantů. Na rozdíl od svých předchozích odchodů z redakcí popisuje Martínek specifické okolnosti chování Andreje Babiše, které mimo jiné pravděpodobně přispěly, k jeho nechuti dále pracovat pod mediálním domem MAFRA. „*Jelikož on je „hajzlík“, tak dal signál do českých médií, že něco koupí, a všichni si mysleli, že to bude Blesk. Jenže udělal kulišárnu a koupil Mafru. Tím se vysmál českým novinářům a my jsme tehdy v Lidovkách vydali článek, že Babiš jede koupit Blesk- Ringier.*“ (Martínek)

6.1.4 Shrnutí

Na začátek je důležité podotknout, že ve shrnutí budu vycházet pouze z odpovědí mnou dotazovaných informantů a nelze z toho vyvozovat obecné závěry.

U všech novinářů je zřejmé, že jim není jedno, kdo média vlastní a sami se nad tím zamýšlejí. Důraz na vlastnictví médií byl u některých informantů podpořen postupnou oligarchizací českých médií a vlastními zkušenostmi s přímými či nepřímými zásahy vlastníků médií, pro které v minulosti pracovali. Za svoji kariéru se půlka z nich setkala se zásahy vlastníka, a to různého typu. Dalším podstatným faktorem v návaznosti na vlastnictví médií je pro většinu z nich problematické spojení vlastnictví médií a působení v politické sféře.

6.2 Okruh – Okolnosti změny vlastnictví MAFRY v roce 2013

6.2.1 Andrej Babiš koupil MAFRU

Pro všechny informanty byla koupě mediálního domu MAFRA Andrejem Babišem skrze holding Agrofert velmi zásadním krokem. Ještě předtím, než bylo veřejně oznámeno, že Andrej Babiš kupuje MAFRU, vedly se ve veřejném prostoru spekulace, že by mohl koupit i vydavatelství Ringier. Už před koupí měl šéfredaktor MF Dnes na situaci jasný pohled. *„Předem jsem si to doma vyřikal s manželkou, že pokud Andrej Babiš koupí Mladou frontu, tak že já tam nebudu.“* (Čásenský)

Většina informantů měla také určité obavy z možného vlivu nového vlastníka Andreje Babiše, který *„(...) má vedle médií ještě devětadvacet firem a jednu politickou stranu, (...)“* (Čásenský)

Za velmi problematický krok ze strany tehdy nového vlastníka Andreje Babiše považuje polovina informantů telefonát s novinářem Janem Kálalem, který byl za Lidové noviny na tiskové konferenci hnutí Andreje Babiše ANO 2011. Kálal popisuje, že se v redakci po tiskové konferenci rozhodli, že jelikož na ní nezaznělo nic nového, tak se tomu nebudou věnovat. Tehdy volal Andrej Babiš Janu Kálalovi. *„V tom telefonátu zjišťoval věci, proč se z té jeho tiskové konference nedostaly do Lidových novin žádné informace a argumentoval tím, že jinde se o něm psalo.“* (Kálal)

To, že nákup MAFRY Andrejem Babišem byl pro některé novináře negativní zprávou, popisuje většina informantů. Když přišel redaktorům MF Dnes hromadný email o změně vlastníka, popisuje tehdejší šéfredaktor náladu v redakci následovně: *„(...), v ten moment bylo v redakci ticho jak v krematoriu. V newsroomu, kde bylo třeba sto lidí a kde normálně bývá hrozný rachot, a když jsem tam tehdy procházel, tak tam bylo úplné ticho. Fakt, jako když jste na pohřbu.“* (Čásenský)

Náladu v redakci Lidových novin popsal jeden z informantů také jako vcelku pochmurnou.

„V téhle atmosféře jsme už všichni věděli, na čem jsme, a všichni jsme se šli ožrat a půlka lidí dala později výpověď. Všichni to brali tak, že to je konec a všichni budeme sloužit něčemu zájmu.“

Když Mafru vlastnili Němci, tak ti z toho chtěli jen peníze. Půlka lidí v redakci se tvářila, že neví, kdo je Andrej Babiš, a půlka lidí to samozřejmě už věděla“ (Martínek)

V regionální redakci MAFRY v Ostravě naopak tato koupě podle Radové nevyvolala tak výrazné emoce. *„Samozřejmě že jsme se o tom bavili a probírali jsme to, ale asi to pro nás nebylo úplně životní téma.“ (Radová)*

6.2.2 Vliv nového vlastníka na redakční práci

Dva informanti popsali, že přesto že jim do obsahu nový majitel nijak nemluvil, tak ten vliv vnímali spíš na úrovni personálního obsazení. Oba novináři z Lidových novin popisovali, že určité pozice v redakci postupně obsadili novináři z redakce České pozice v čele s Istvánem Lékem (viz. kapitola „Vlny“ odchodů novinářů z MAFRY). *„Ať už titulní strana, druhá, třetí tak potom už to přebrali autoři České pozice, na mě zbyly nějaké menší, ne tolik pracné materiály někde na straně čtyři, a to je asi i ta klíčová věc, která mě potom rozhoupala k odchodu.“ (Kálal)*

Jeden z informantů popsal obtisk změny vlastníka v podobě jakéhosi psychologického momentu v rámci, již výše uvedeného telefonátu Andreje Babiše a Jana Kálala. *„(...) nahrávky hovoru s Janem Kálalem ukazovaly, že už se nějakým způsobem snažil získat v Mařře větší přízeň. Takže ta změna se tam neprojevila formou příkazu, ale nějaké atmosféry.“ (Balšínek)*

Naopak redaktorka regionální redakce MF Dnes po změně vlastnictví žádnou změnu nezaznamenala.

„Já coby redaktor tady ostravské redakce, který měl na starosti životní prostředí na Ostravsku, kvalitu ovzduší, urbanistický rozvoj, architekturu a obecně regionální věci, tak já jsem ten vliv na svoji práci nepocítila.“ (Radová)

6.2.3 Okolnosti ukončení pracovního poměru

Většina mých informantů se shodla, že by politicky angažovaní lidé neměli obecně vlastnit média, a že tento faktor byl pro ně v souvislosti s jejich odchody zásadní. *„Když si média koupí*

člověk, který by měl být spíš objektem popisování než vaším vlastníkem, tak to se mi s pojetím novinářiny, jak já jsem ji vždycky chápal, úplně míjí.“ (Čásenský)

Tehdejší šéfredaktor Lidových novin Dalibor Balšínek o svém odchodu v principu dlouho neuvažoval a během toho, co čekal na uplynutí jeho tehdejší smlouvy, začal zakládat internetový deník Echo24. Tímto svým počinem tak nabídnul novinářům, kteří chtěli v redakci Lidových novin skončit, pracovní pozice a hodně z nich se tam po odchodu z MAFRY přesunulo. *„Věděl jsem, že nemůžu pro Andreje Babiše pracovat především proto, že má politickou stranu a politické zájmy. To byl pro mě ten základní problém a bylo jedno, jestli měl levicové, pravicové, progresivní nebo konzervativní smýšlení.“ (Balšínek)*

Jeden z mých informantů také zmiňoval, že vnímá výraznou změnu v kontextu veřejné kritiky osoby Andreje Babiše. *„Společnost se chovala jinak, než se chová dnes. Dneska je nadávat na Babiše naprosto bezpečné, ale tenkrát Andrej Babiš vyvolával strach a obavy. My jsme se setkali s tím, že když jsme založili Echo24, tak nás tenkrát poučoval Erik Tabery, šéfredaktor Respektu, že nemáme rozum a že Andrej Babiš je hrozně zajímavý člověk, že mu volal a prý nikomu nechce ubližovat a ať mu dáme šanci. Takových lidí byla ohromná spousta. Takže my jsme šli vlastně do existenčního rizika, ale tenkrát nikdo nechápal, jaké riziko Andrej Babiš představuje a co v něm je. Řada těch lidí, kteří jsou dnes ti největší babišobijci, byli ti, kteří když jsme zakládali Echo, schováni někde v koutku spíš tu situaci zneutralizovali.“ (Balšínek)*

V souvislosti s problematikou tehdy nového politicky angažovaného vlastníka Andreje Babiše popsal Martínek situaci, kdy v rámci parlamentních voleb v redakci Lidových novin debatovali, jak toto téma zpracují a pozvali si i Andreje Babiše. Martínek se ho tehdy tázal, že za předpokladu, kdyby vyhrál volby, stal se ministrem nebo premiérem, jestli by to nevnímal jako střet zájmu, když vlastní média, nespočet českých podniků a zároveň by byl ve vysoké politické funkci. Odpověď byla následovná: *„Vám se nelíbí, že zaměstnávám české občany?“* Tento moment považuje Martínek za zlomový, co se jeho působení v Lidových novinách týče. *„V ten moment jsem pochopil, že s tím člověkem není možná žádná debata a že tam nemůžu zůstat. On se stal finančním vlastníkem média, ale vůbec nepochopil myšlenku nezávislosti médií.“ (Martínek)*

Současně s problémem vlastnění médií politikem naráží u okolností odchodu reportér Lidových novin Jan Kálal na již výše uvedenou skutečnost, kdy s příchodem redaktorů České pozice mu

ubylo výrazně pro něj zásadní práce: „Byla to kombinace faktorů. To, že se člověk cítí profesně nedostatečně využitý a zároveň má příležitost jít někam jinam, kde se mu třeba můžou otevřít nějaké jiné obzory.“ (Kálal)

Změna přístupu k redakční práci a obecně odlišné pojetí žurnalistiky popisuje v rámci svého odchodu tehdejší šéfredaktorka MF Dnes. „Obecně platí, že se naše pohledy s AB na svobodu slova diametrálně lišily, což se ukázalo v praxi. Po půl roce při návratu do MF Dnes jsem zjistila, že společnou řeč s Andrejem Babišem na redakční práci nenajdu.“ (Slonková)

Motivaci k odchodu v roce 2014 popisuje redaktorka regionální redakce MF Dnes jako potřebu určité změny v rámci její pracovní kariéry: „Už jsem tam byla relativně dlouho a cítila jsem, že bych potřebovala nějakou změnu. Dostala jsem nabídku přímo z České televize od tehdejší šéfký zpravodajství a já jsem na to kývla.“ (Radová)

Dva z mých informantů mluvili také o tom, že svým odchodem z MAFRY přišli o výhodnou pozici v mediálním světě a výhodné finanční ohodnocení. „Kdyby mi šlo třeba jen o peníze, tak to jsem měl komfortní situaci a nemusel jsem nic dělat. Tehdy, když jsem pak informoval o svoji výpovědi, tak tehdejší vedoucí redakce Veselin Vačkov mi říkal, že jsem v tuhle chvíli nevyhoditelný. Těžko by vyhazovali někoho, komu předtím Babiš volal. Já jsem ale na tuhle kartu nechtěl sázet.“ (Kálal)

Obrázek 6.2.3.1 Souvislost odchodů

Zdroj: Vlastní výzkum

Dva z mých respondentů, kteří si po odchodu z MAFRY založili svá média, poukazovali na to, že v rámci svého přesvědčení si zvolili těžší cestu, a to budovat od začátku nové médium. „Shodou okolností jsem tehdy měl roční dítě a ženu na mateřské, ale fakt mě nenapadlo, že bych si řekl „Hele máš hypotéku, dvě děti a musíš tady zůstat“. Ono by to nějak dopadlo. Kupříkladu jsem se potkal s ředitelkou gymnázia, na které jsem chodil, a ta říkala, že kdyby nebylo zbytí, že můžu u nich na gymplu učit občanskou nauku.“ (Čásenský)

6.2.4 Shrnutí

Pro lepší zasazení do kontextu událostí po červnu roku 2013 v MAFŘE, lze odchody jednotlivých novinářů napasovat do tzv. „vln“ odchodů (viz. kapitola „Vlny“ odchodů novinářů z MAFRY). Odchod Roberta Čásenského z pozice šéfredaktora MF Dnes, který dal výpověď hned v den, kdy Andrej Babiš koupil MAFRU, lze zařadit do „**první vlny**“. V té době podali výpovědi z redakce MF Dnes i jiní novináři, například investigativní redaktor Jaroslav Kmenta. Čásenský také popisuje, „(...) že ta poslední věc, kterou jsem v práci udělal, tak bylo, že jsem podepsal výpověď Jaroslava Kmenty.“ (Čásenský)

Do „**první vlny**“ odchodů novinářů z MAFRY lze zařadit tehdejšího člena představenstva MAFRY a také šéfredaktora Lidových novin Dalibora Balšínska, reportéra Jana Kálala a zástupce šéfredaktora Lidových novin Dalibora Martínka.

Součástí „**třetí vlny**“ odchodů je Sabina Slonková, která po půl roce opustila post šéfredaktorky MF Dnes a spolu s ní odešel například zástupce šéfredaktora Jiří Kubík a vedoucí politických reportérů Václav Dolejší.

Odchod Markéty Radové z regionální redakce MF Dnes nelze považovat za součást hromadných odchodů z redakcí spadajících pod MAFRU. Její odchod měl pouze rozměry jejího profesního růstu a nijak se nevázal na jiné vnější či vnitřní okolnosti.

7 Závěr

V této práci jsem se zabývala důvody odchodů novinářů z mediální skupiny MAFRA. Cílem bylo popsat, z jakého důvodu odešli dotazovaní novináři z redakcí spadající pod mediální skupinu MAFRA od června roku 2013, kdy tuto skupinu koupil podnikatel Andrej Babiš.

Práce je rozdělena do tří hlavních částí. V první části se zabývám teoretickými východisky, která jsem rozdělila na oblast vlastnictví českého mediálního trhu, politický paralelismus, na koncept koncentrace vlastnictví, na mediální skupinu MAFRA a na jednotlivé „vlny“ odchodů novinářů z této skupiny. V druhé části následně popisuji vybranou metodu výzkumu, a to kvalitativní výzkum ve spojení s technikou polostrukturovaných rozhovorů. V analytické části práce se věnuji jednotlivým důvodům odchodů novinářů z MAFRY, jejich postojům ohledně vlastnictví médií a případnému ovlivňování ze strany majitelů.

Rozhovory jsem uskutečnila s šesti novináři, kteří odešli z redakcí spadající pod MAFRU po červnu roku 2013 a rozhodli na nich participovat. Rozhovory probíhaly formou osobní schůzky, online videohovoru a jeden skrze emailovou komunikaci. Průběh rozhovorů jsem si vždy nahrávala na diktafon a následně jej přepsala (viz. Příloha). Rozhovory trvaly v průměru 35 minut a během nich mi informanti, mimo mnou vypracované otázky, poskytli i mnoho informací nad rámec.

Jako moji hlavní výzkumnou otázku jsem si stanovila: *Jaké okolnosti hrály roli během vašeho rozhodnutí o odchodu z mediálního domu MAFRA?*

Z rozhovorů s novináři na téma, jaké aspekty by mělo splňovat médium, pro které pracují, se všichni informanti shodli, že nejzásadnější je pro ně svoboda psaní a „svobodné ruce“ v rámci přinášení témat, kterým se věnují. Dotazovaní novináři také vyzdvihovali dobré pracovní prostředí, a to jak ze strany vedení daného média, tak také ze strany kolegů. Jako důležitý aspekt označili mimo jiné i otázku vlastnictví, a to i v návaznosti na svobodnou redakční práci. Polovina informantů poukazovala na změnu kurzu vlastnictví v roce 2013, kdy média spadající pod MAFRU koupil podnikatel Andrej Babiš.

S přímými či nepřímými zásahy do chodu redakce ze strany vlastníka se za svoji profesní kariéru setkala polovina mnou zpovídaných informantů. Přičemž dva informanti poukazovali u změny vlastnictví MAFRY na tendence obsazování klíčových postů v redakci lidmi, kteří v určitých ohledech jdou vlastníkovi „na ruku“.

Jeden z mých informantů byl při příchodu nového vlastníka MAFRY Andreje Babiše přímým aktérem telefonátu ze strany nového vlastníka, který mu volal, a zajímal se proč v Lidových novinách nevyšla zpráva z jeho tiskové konference o jeho politické straně. Tento počin byl i podle jiných informantů označen za problematický, a u některých tak mimo jiné přispěl k následnému odchodu. Další z problematických rysů v rámci vlastnictví médií vlivnými podnikateli označili někteří informanti problematiku vlastnění médií podnikateli jakožto „atomový kufřík“.

Nutné je také podotknout, že se někteří informanti setkali s určitým vlivem ze strany vlastnictví i v redakcích mimo MAFRU, kdy podnikatelé či politické subjekty se snažili nějakým způsobem zasahovat do obsahu daného média. Tyto případy jsou však spíše ojedinělé. Jako zásadní a obecný problém v oblasti vlastnictví médií označila většina novinářů vlastnění médií politickými aktéry. Tento faktor hrál roli při většině následných odchodů novinářů z redakcí spadajících pod MAFRU.

Na to, že trend oligarchizace českých médií je některým novinářům proti srsti, také ukazují výsledky analýzy této práce. V tomto kontextu se dva moji informanti rozhodli založit svoje internetová média, aby se vyhnuli již výše uvedeným tendencím přímých či nepřímých zásahů vlastníků do jejich práce.

S postupnou koncentrací vlastnictví a trendem oligarchizace českých médií lze říci, že v rámci politického paralelismu, z něhož vychází modely od Halliniho a Manciniho vyjadřujících vztah mezi médii a politikou, se český mediální trh blíží ke středomořskému modelu, který se vyznačuje silně polarizovaným pluralismem (viz. kapitola Politický pluralismus).

Z výsledků mé práce lze obecně říct, že dotazovaní novináři, kteří psali pod MAFROU na celostátní úrovni, měli s tehdy novým vlastnictvím MAFRY problém, na jehož základě pak vybraná média opustili. Problémy, které se ve výpovědích informantů opakovaly, bylo

vlastnění médií vlivnými podnikateli a politickými aktéry a taky různými redakčními změnami spojenými s působením vlastníka Andreje Babiše.

Jeden z informantů, který působil v médiu pod MAFROU na lokální úrovni žádný problém spojený se změnou vlastníka nepocítil a důvod jeho odchodu byl čistě založen na možnosti kariérního růstu v médiu veřejné služby. Zatím co v centrálních redakcích MAFRY se jak redakční, tak personální situace se změnou vlastníka proměnila, situace v regionálních redakcích byla v tomto specifická. To ukazuje i případ olomoucké redakce MF Dnes, která až do roku 2021 fungovala bez personálních a redakčních proměn a změna vlastníka MAFRY se do jejich práce zásadně nepromítla.

8 Seznam použité literatury a pramenů

BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3028-8.

HALADA, Jan a Barbora OSVALDOVÁ, ed. *Slovník žurnalistiky: výklad pojmů a teorie oboru*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3752-5.

HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.

HRVATIN, S.; KUCIC, L. J.; PETKOVIC, B. *Media ownership: Impact on media independence and pluralism in Slovenia and other post-socialist European countries*. *Slovenia: Peace Institute*, 2004.

HVÍŽĎALA, Karel. *Základní pojmy a struktura veřejnoprávní instituce*, in *Moc a nemoc médií*, str.236-242, vydání první, Praha 2003.

JELÍNKOVÁ, Jana. *Role vlastnické struktury médií v České republice (s důrazem na informování o bezpečnostních tématech)*. *Ochrana & Bezpečnost*: 2017. ISSN 1805-5656.

McQuail, D. (2007). *Úvod do teorie masové komunikace (třetí vydání)*, Praha: Portál

NEUMANN, Ondřej, Vojtěch BERGER, Robert BŘEŠŤAN, Tereza ENGELOVÁ, Robert MALECKÝ a Aleš ROZEHNAL. *Šok! Hrůza! Média!* V Brně: CPress, 2019. ISBN 978-80-264-2830-5.

RAPOŠOVÁ, Veronika. *Česká republika a tři modely mediálních systémů*. 2016. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra sociologie. Vedoucí práce Lupač, Petr.

RAYMOND, W. J. 1992. *Dictionary of Politics*. Lawrenceville, VA: Brunswick.

SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, 2014. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3568-9.

ŠMÍD, Milan. *Vliv vlastnictví médií na jejich nezávislost a pluralitu*. Open Society Fund Praha, 2004.

ŠTĚTKA, V.; KOUŘIL, V. Vlastnická struktura českého mediálního trhu s ohledem na globalizační procesy. *Brno. 2005. 19 s, 2005.*

TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-683-4.

9 Seznam elektronických zdrojů

Pluralism and Media Concentration in the Internal Market, An Assessment of the need for Community action, Commission Green Paper, COM (92) 480, 23.12.1992 [online]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:51992DC0480&from=EN>

Mapa vlastníků českých médií v roce 2020 | MediaGuru. *Homepage* | *MediaGuru* [online]. Copyright © 2023 [cit. 14.03.2023]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2020/10/mapa-vlastniku-ceskych-medii-v-roce-2020/>

Mediální obchod roku: miliardář Zach ovládl televizi Prima | e15.cz. *e15.cz - Byznys, politika, ekonomika, finance, události* [online]. Copyright © 2001 [cit. 14.03.2023]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/byznys/ostatni/medialni-obchod-roku-miliardar-zach-ovladl-televizi-prima-1328046>

S nákupem skupiny Nova se stal z Kellnera mediální magnát. Získal obrovský vliv - Aktuálně.cz. *Zprávy - Aktuálně.cz* [online]. Copyright © [cit. 14.03.2023]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/ppf-nova/r~c988bdd20d2d11eb842f0cc47ab5f122/>

Kellnerová je oficiálně nejbohatší. Dědicové si rozdělili skupinu PPF – Seznam Zprávy. [online]. Copyright © Seznam Zprávy, a.s. [cit. 11.04.2023]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika-firmy-kellnerova-je-oficialne-nejbohatsi-dedicove-si-rozdelili-skupinu-ppf-215481>

Kellnerova PPF koupila televizi Nova. Za celý obchod utratila přes 48 miliard korun - Aktuálně.cz. *Zprávy - Aktuálně.cz* [online]. Copyright © [cit. 14.03.2023]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/ppf-podepsala-dohodu-se-cme-o-jejim-prevzeti-v-cesku-tak-zis/r~0eeb4382f90111e9a24cac1f6b220ee8/>

Rozkrývání majetkových struktur médií – Transparency International. *Mapujeme stav korupce v ČR a aktivně přispíváme k jejímu omezení* [online]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/rozkryvani-majetkovych-struktur-medii/>

Česká mediální scéna: Problémem je oligarchizace i nedůvěra veřejnosti. *Deník Referendum* [online]. Copyright © [cit. 15.03.2023]. Dostupné z: <https://denikreferendum.cz/clanek/28722-ceska-medialni-scena-problemem-je-oligarchizace-i-neduvera-verejnosti>

Václav Moravec v Babišově rádiu Impuls končí. *Mediář.cz* [online]. Copyright © News Media 2011 [cit. 23.04.2023]. Dostupné z: <https://www.mediar.cz/vaclav-moravec-v-babisove-radiu-impuls-konci/>

51 novinářů, kteří opustili za Babiše MF DNES a LN - *Echo24.cz*. *Echo24.cz - Názorový deník* [online]. Copyright © Echo Media, a.s. [cit. 12.04.2023]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/wGuWL/51-novinaru-kteri-opustili-za-babise-mf-dnes-a-ln>

Mediální magnát Jaromír Soukup koupil TV Barrandov - *Deník.cz*. *Deník.cz - informace, které jsou vám nejbliž* [online]. Copyright © [cit. 15.03.2023]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/ekonomika/medialni-magnat-jaromir-soukup-koupil-tv-barrandov-20120912.html>

Mediální vlastníci a jejich aktuální podíly na trhu | *MediaGuru. Homepage | MediaGuru* [online]. Copyright © 2023 [cit. 15.03.2023]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2020/11/medialni-vlastnici-a-jejich-aktualni-podily-na-trhu/>

Media Bohemia se stane přímým vlastníkem dalších rádií | *MediaGuru. Homepage | MediaGuru* [online]. Copyright © 2023 [cit. 21.03.2023]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2018/05/media-bohemia-se-stane-primym-vlastnikem-dalsich-radii/>

Homepage webu Infobanka ČTK – zpravodajství, události, archivy [online]. Dostupné z: <https://ib.ctk.cz/cs/fond?id=T201311250736403>

Souhrnný pohled: Největší vlastníci v českém tisku | MediaGuru. *Homepage* | MediaGuru [online]. Copyright © 2023 [cit. 05.04.2023]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2014/06/souhrnny-pohled-nejvetsi-vlastnici-v-ceskem-tisku/>

Trampoty s oligarchy, díl druhý: Jak Zdeněk Bakala kupoval vydavatelství Economia — HlídacíPes.org. *Žurnalistika ve veřejném zájmu — HlídacíPes.org* [online]. Copyright © 2023 HlídacíPes.org [cit. 05.04.2023]. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/trampoty-s-oligarchy-dil-druhy-jak-zdenek-bakala-kupoval-vydavatelstvi-economia/>

[online]. Copyright © News Media 2011 [cit. 05.04.2023]. Dostupné z: <https://www.mediar.cz/penta-koupila-vydavatele-regionalnich-deniku-vltava-labe-press/>

O společnosti | Burda. [online]. Copyright © 2003 [cit. 05.04.2023]. Dostupné z: <https://burda.cz/cs/vydavatelstvi/o-spolecnosti>

Extra Publishing rozšířilo 100+1, zamířilo i do knih | MediaGuru. *Homepage* | MediaGuru [online]. Copyright © 2023 [cit. 05.04.2023]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2017/02/extra-publishing-rozsirilo-100-1-zamirilo-i-do-knih/>

O nás – RF-Hobby.cz. *RF-Hobby.cz – Časopisy, které vás budou bavit* [online]. Copyright © RF [cit. 05.04.2023]. Dostupné z: <https://rf-hobby.cz/o-nas/>

Seznam.cz kupuje vydavatele Práva a provozovatele webu Novinky – CzechCrunch. *CzechCrunch – Hlavní zdroj informací moderního člověka* [online]. Copyright © 2014 [cit. 05.04.2023]. Dostupné z: <https://cc.cz/velka-medialni-fuze-seznam-cz-kupuje-vydavatele-deniku-pravo-a-provozovatele-webu-novinky-cz/>

"3. díl: Média veřejné služby." Bulletin Mediální vzdělávání. Jazykovědná společnost Neofilologického ústavu J. A. Komenského, 2016, <https://www.jsns.cz/projekty/medialni-vzdelavani/bulletin-medialni-vzdelavani/ceska-medialni-krajina/3.-dil-media-verejne-sluzby/>.

Česká mediální scéna: Problémem je oligarchizace i nedůvěra veřejnosti. *Deník Referendum* [online]. Copyright © [cit. 05.04.2023]. Dostupné z: <https://denikreferendum.cz/clanek/28722-ceska-medialni-scena-problemem-je-oligarchizace-i-neduvera-verejnosti>

Portrét společnosti [online]. MAFRA [cit. 2023-04-04]. Dostupné v archivu pořízeném dne 2011-04-04.
https://web.archive.org/web/20110404214515/http://www.mafra.cz/cs/default.asp?y=mafra_a1l%5Ccs_o_spolecnosti_portret-spolecnosti.htm

Babiš koupil Mafru. Do obsahu novin zasahovat nebude, říká jeho mluvčí — ČT24 — Česká televize. *ČT24 — Nejdivěryhodnější zpravodajský web v ČR — Česká televize* [online]. Copyright © Česká televize 1996 [cit. 05.04.2023]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1089933-babis-koupil-mafru-do-obsahu-novin-zasahovat-nebude-rika-jeho-mluvci>

Babiš: Nákup skupiny Mafra Agrofertem byla chyba | MediaGuru. *Homepage | MediaGuru* [online]. Copyright © 2023 [cit. 05.04.2023]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2014/10/babis-nakup-skupiny-mafra-agrofertem-byla-chyba/>

Sabinu Slonkovovou nahradí v MF Dnes Jaroslav Plesl | MediaGuru. *Homepage | MediaGuru* [online]. Copyright © 2023 [cit. 05.04.2023]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2014/06/sabinu-slonkovovou-nahradi-v-mf-dnes-jaroslav-plesl/>

Šéfredaktorem Lidových novin je Petr Bušta, střídá Istvána Léko | MediaGuru. *Homepage | MediaGuru* [online]. Copyright © 2023 [cit. 05.04.2023]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2021/01/sefredaktorem-lidovych-novin-je-petr-busta-strida-istvana-leko/>

16. 12. 1893 Historicky první číslo Lidových novin vyšlo v Brně – Profil události. [online]. Dostupné z: https://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_udalosti&load=2937

Andrej Babiš | Vláda ČR. *Úvodní stránka* | *Vláda ČR* [online]. Dostupné

z: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/andrej-babis-115388/>

Babišovo Čapí hnízdo předmětem trestního oznámení pro dotační podvod –

Forum24. *Forum24* [online]. Copyright © 2023 Forum 24 a.s. Publikování nebo šíření obsahu je zakázáno bez předchozího souhlasu. [cit. 05.04.2023]. Dostupné

z: <https://www.forum24.cz/babisovo-capi-hnizdo-predmetem-trestniho-oznameni-pro-dotacni-podvod-ve-zlocinnem-spoceni/>

Babiš, nejmocnější osoba tuzemské mediální sféry — ČT24 — Česká televize. *ČT24* —

Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR — *Česká televize* [online]. Copyright © Česká

televize 1996 [cit. 06.04.2023]. Dostupné z: [https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1507168-](https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1507168-babis-nejmocnejsi-osoba-tuzemske-medialni-sfery)

[babis-nejmocnejsi-osoba-tuzemske-medialni-sfery](https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1507168-babis-nejmocnejsi-osoba-tuzemske-medialni-sfery)

Švec: Jak se proměnila média po vstupu Andreje Babiše do MF Dnes — ČT24 — Česká

televize. *ČT24* — *Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR* — *Česká televize* [online].

Copyright © Česká televize 1996 [cit. 11.04.2023]. Dostupné

z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/media/2124621-svec-jak-se-promenila-media-po-vstupu-andreje-babise-do-mf-dnes>

Spolumajitel Primy přebírá nová rádia. Jak změní trh? | MediaGuru. *Homepage* |

MediaGuru [online]. Copyright © 2023 [cit. 11.04.2023]. Dostupné

z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2013/02/spolumajitel-primy-prebira-nova-radia-jak-zmeni-trh/>

Zprávy – Seznam zpráv, události, novinky | Globe24.cz - aktuálně z celého světa. *Zprávy* –

Seznam zpráv, události, novinky | *Globe24.cz - aktuálně z celého světa* [online]. Copyright ©

2023 [cit. 12.04.2023]. Dostupné z: [https://globe24.cz/domov/62248-hromadny-odchod-](https://globe24.cz/domov/62248-hromadny-odchod-novinaru-z-lidovych-novin-odmitam-byt-sludou-andreje-babise)

[novinaru-z-lidovych-novin-odmitam-byt-sludou-andreje-babise](https://globe24.cz/domov/62248-hromadny-odchod-novinaru-z-lidovych-novin-odmitam-byt-sludou-andreje-babise)

Robert Čásenský – JSNS. *JSNS – Promítejte ve škole zdarma a legálně dokumentární filmy*. [online]. Copyright © Vzdělávací program JSNS [cit. 16.04.2023]. Dostupné z: <https://www.jsns.cz/projekty/medialni-vzdelavani/tydny-medialniho-vzdelavani/tmv-2017/zapojeni-novinari-2017/robert-casensky>

Sabina Slonková –. *Neovlivní – investigativní deník o vlivu a lidech* [online]. Copyright © Dead Line Media s.r.o. 2016 [cit. 16.04.2023]. Dostupné z: <https://neovlivni.cz/author/sabina-slonkova/>

Redakce zpravodajství TS Ostrava — Zpravodajství — Zpravodajství a sport — Lidé — Vše o ČT — Česká televize. *Česká televize*[online]. Copyright © 1996 [cit. 16.04.2023]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/lide/zpravodajstvi/redakce-zpravodajstvi/ts-ostrava/>

Echo24.cz - Názorový deník. *Echo24.cz - Názorový deník* [online]. Copyright © Echo Media, a.s. [cit. 16.04.2023]. Dostupné z: <https://echo24.cz/author/dalibor-balsinek>

Zprávy ze světa peněz | Newstream. *Zprávy ze světa peněz | Newstream* [online]. Copyright © newstream a dodavatelé obsahu, created by [cit. 16.04.2023]. Dostupné z: <https://www.newstream.cz>

LinkedIn: Pracovní zkušenosti: Jan Kálal [online]. Dostupné z: <https://www.linkedin.com/in/jankalal/details/experience/>

10 Seznam příloh

Otázky k polostrukturovaným rozhovorům

Polostrukturované rozhovory s novináři, kteří opustili MAFRU po červnu 2013

Přílohy

Otázky k polostrukturovaným rozhovorům

Okruhy a otázky k rozhovorům k Bakalářské práci:

Profesní kariéra a obecný pohled na vlastnictví médií

1. Kdybyste měl/a zhodnotit Vaši dosavadní kariéru v médiích, vnímáte se spíš jako někdo, kdo inklinuje ke změnám/přechodům v rámci médií, pro které pracujete, nebo jste naopak tzv. držák, který v konkrétním médiu v rámci profese rád zůstává?
2. Jaké faktory musí splňovat médium, abyste se pro něj rozhodl/a pracovat?
3. Je pro Vás otázka vlastnictví médií zásadní, případně jak důležitou roli hraje při volbě média, ve kterém chcete působit?
4. Jakým způsobem se odráželo vlastnictví médií, pro které jste během Vaší kariéry pracoval/a?
5. Jak byste porovnal/a Vaše předchozí odchody z jiných médií s odchodem z MAFRY?

Změna vlastnictví 2013

1. Když v roce 2013 skupina Agrofert koupila MAFRU od původního německého vlastníka, jak zásadní faktor to pro Vás byl?
2. Obával/a jste se možného vlivu na redakční práci ze strany vlastníka Agrofertu Andreje Babiše?
3. Jak se z Vašeho pohledu odrazila změna vlastníka na redakční práci? Eventuálně jestli jste pocítil/la nějaký přímý či nepřímý vliv ze strany nového majitele
4. Jaké jste vnímal/la u Vašich kolegů z redakce po změně vlastnictví nálady a postoje?
5. Jaký dopad měla změna vlastníka na Vaši tvůrčí svobodu?
6. Jaké okolnosti hrály roli během Vašeho rozhodnutí o odchodu z mediálního domu MAFRA?
7. Měl důvod vašeho odchodu nějaký vývoj? Například jestli jste o odchodu uvažoval/a již delší dobu nebo se to vyvrátilo rychle
8. Jak Vaše rozhodnutí vnímali kolegové z redakce? Setkal/a jste se případně s nepochopením/porozuměním?

9. Jak důležitou roli hrála jistota pracovní pozice pro Vás během Vašeho rozhodování?
Případně jestli jste tento faktor viděl/a u kolegů, kteří se také rozhodovali, jak se k situaci postavit?
10. Jaké jsou Vaše postoje ohledně možného návratu do MAFRY v budoucnosti?
11. Jak hodnotíte Vaše rozhodnutí s odstupem času?

Polostrukturované rozhovory s novináři, kteří odešli z MAFRY

Rozhovor č. 1- Robert Čásenský, v MAFŘE byl na pozici šéfredaktora MF Dnes

Profesní kariéra a obecný pohled na vlastnictví médií:

- 1. Kdybyste měl zhodnotit Vaši dosavadní kariéru v médiích, vnímáte se spíš jako někdo, kdo inklinuje ke změnám/přechodům v rámci médií, pro které pracujete nebo jste naopak tzv. držák, který v konkrétním médiu v rámci profese rád zůstává?**

Vzhledem k tomu, že v posledních dvou redakcích, ve kterých jsem působil, tak jsem v nich byl dohromady dvaadvacet let. Nejsem moc fluktuant, v Mladé frontě jsem byl od roku 2001 do druhé půlky roku 2013 a v Reportérovi jsem od roku 2014 až do teď.

- 2. Jaké faktory musí splňovat médium, abyste se pro něj rozhodl pracovat?**

Vzhledem k tomu, že už dlouhé roky ty redakce vedu, tak mi záleží na tom, abych měl svobodu rozhodování, svobodu psaní a aby se ty věci mohly dělat dobře, tak k tomu potřebujete dobrý kolektiv, který si většinou šéfredaktor může uzpůsobit svým představám. Zároveň svoboda rozhodování velmi úzce souvisí s tím, kdo je vlastníkem toho média. Pokud je to nastaveno tak, jak to bývalo v Mafře před prodejem, že německé vlastníky zajímaly pouze ekonomické výsledky a na mě, jako na člověka, kterého platili za to, že vede redakci Mladé fronty nechávali konkrétní obsah, tak to je ideální. Teď je ta situace ještě trochu jiná, protože mi časopis Reportér patří, tudíž vztah s vlastníkem je jednoduchý.

- 3. Jakým způsobem se odráželo vlastnictví médií, pro které jste během Vaší kariéry pracoval?**

V roce 2003 v létě, kdy nově příchozí zástupce německého vydavatelství navštívil karlovarský festival a v redakci Mladé fronty se psalo o tom, jak firmy sponzorují pobyty politiků. On tehdy řekl, že tam tenhle článek nevyjde a vzniklo okolo toho dost velké halo. Myslím, že to pro něj tehdy bylo poučení, protože už nikdy nic takového

neudělal a pochopil, že tak se to fakt dělat nemá. Takže ano, takové jednotlivosti jsem zažil. Samozřejmě že tu a tam, těch tlaků zažíváte spoustu, ale většinou nebyly ze strany vlastníků.

Někdy s vámi řeší ekonomické výsledky, zvláště v dobách finanční krize, ale kromě tady té jedné situace, neměli německí vlastníci tendenci mluvit do obsahu. Pamatuji si i opačný scény a bylo jich mnoho, kdy si různí lidé z české politiky, například tehdejší premiér Nečas stěžoval, že je Mladá fronta moc kritická. Dokonce někteří psali i rodinám těch německých akcionářů. Většinou mi přišla zpráva z Německa, že ať si to zajdu vyřídit, že za to mě platí. Sešel jsem se s premiérem Nečasem, který se mi nakonec omluvil, že neměl nikde psát, a vyříkali jsme si to. Za tři měsíce to udělal znovu a poslal zase dopis do Německa, což mi přišlo trochu jako skunkovské počínání. Ze strany vlastníků to bylo vždycky tak, že vyřešit tyhle věci je naše zodpovědnost, když se o to médium staráme.

4. Jak byste porovnal Vaše předchozí odchody z jiných médií s odchodem z MAFRY?

V roce 1993 jsem byl v redakci Českého deníku, kam jsem nastoupil, když mi bylo devatenáct let. Tam jsem byl tři čtvrtě roku a skončilo to tím, že vlastník Českého deníku Josef Kudláček se rozhodl, že aktivně vstoupí do politiky. Podílel se na založení strany Demokratická unie a stavěl se ostře do opozice vůči tehdy dominantnímu hráči Václavu Klausovi. Tehdy nám jako redakci přišlo, že to tak nemá být, že vlastník bude zároveň politickým aktérem a tenkrát jsem zažil první hromadný odchod. O necelý rok později druhý, protože jsem přišel do redakce Denního telegrafu, kde byla ale úplně jiná situace. Telegraf patřil tehdy státní firmě Investiční a poštovní bance (IPB), která byla pod velkým vlivem vládnoucí ODS. My jsme v Telegrafu psali věci, které se ODS nelíbily, a tenkrát si ta politická scéna zařídila přes IPB, že byl odvolán šéfredaktor a velká část redakce na to zareagovala tak, že odešla pryč. Tohle byly jiné odchody a pak moje třetí působení po několikaleté pauze, bylo v Lidových novinách, kdy odtamtud jsem odcházel do Mladé fronty a stal jsem se ze zástupce šéfredaktora Lidových novin zástupcem šéfredaktora Mladé fronty a poté jejím šéfredaktorem. Tam to nebyl odchod z redakce, ale jen přestup z menší redakce do větší.

Změna vlastnictví 2013:

1. Když v roce 2013 skupina Agrofert koupila MAFRU od původního německého vlastníka, jak zásadní faktor to pro Vás byl?

Já jsem v té době věděl, že Andrej Babiš usiluje o nákup nějakého média. Tehdy se předpokládalo, že bude kupovat českou část Ringieru, nicméně byly i signály, že by mohl mít zájem o Mafru. Předem jsem si to doma vyřikal s manželkou, že pokud Andrej Babiš koupí Mladou frontu, tak že já tam nebudu. Když k tomu nákupu došlo, tak jsem rovnou řekl, že bych chtěl vyjednávat o konci pracovní smlouvy. Vydavatelství to muselo udělat tak, že němečtí vlastníci kontaktovali Babiše, že si koupil média bez šéfredaktora a on mi pak psal o půlnoci SMS, že slyšel, že jsem nasraný a že tam nechci být. Sděлил jsem mu, že to slyšel správně a on mě požádal o schůzku. Když jsme se potkali, tak mi vysvětloval, že ho poškodí, když v těch novinách nebudu, a já jsem mu říkal, že já tam ale být nechci a že i kdyby byl anděl, tak ta situace, když má vedle médií ještě dvě stě třicet firem a jednu politickou stranu, tak podle mě nejde tu práci dělat tak, jak si jí já představuju.

Požádal mě, jestli bych si to ještě nerozmyslel. Potom jsme se viděli ještě dvakrát nebo třikrát a když pochopil, že se opravdu nedomluvíme, tak mi řekl, ať si to „podpíšu ještě s Němcami“. Já jsem si to „podpísal s Němcami“ a těsně po tom, kdy v půlce listopadu 2013 Agrofert převzal Mafru se vším všudy, tak jsem skončil. Tehdejšími německými vlastníky jsem slíbil, že tam s nimi budu, dokud Mafru nepřevezme plně Agrofert. To mi přišlo docela fér, jelikož mi v necelých dvaatřiceti svěřili vedení největších novin v zemi.

2. Obával jste se možného vlivu na redakční práci ze strany vlastníka Agrofertu Andreje Babiše?

O Andreji Babišovi jsem přece jen věděl, že jeho podnikatelská minulost není úplně křišťálově čistá a zadruhé jsme spolu měli i osobní zkušenost, jelikož mi občas volával a stěžoval si na to, že mu třeba komentářové oddělení nechce otisknout jeho reakce na komentáře, které ho kritizovaly. Ten hlavní důvod, který jsem se mu snažil vysvětlit, že cokoliv, co ty noviny v oblasti třeba investigativní žurnalistiky, kterou se Mladá

fronta podle mě vymykala, tak cokoliv, co by udělaly, tak automaticky budou v podezření, že to dělají kvůli svému vlastníkovi.

Když v dobré víře uděláte kauzu, kde chytnete nějakého ministra, jak krade, tak první, co bude je to, že to vyhovuje Babišovi. Tohle byla pro mě věc, která mi přišla, že tu práci prostě znehodnotí. Přišlo mi, že to vůbec nešlo dohromady. Vy nemůžete bojovat za svobodu tisku na jedné straně, a pak si vlézt do chlívku k problematickému miliardáři, který ještě navíc býval agentem STB, a tvářit se, že se na vašem životě nic nezměnilo. Já bych to nedovedl.

Někteří moji kamarádi mimo obor mi říkali, že to bude super přece pracovat s takovými finančními zdroji, a za pár měsíců mi dali za pravdu, že to byla pěkná blbost.

3. Jak se z Vašeho pohledu odrazila změna vlastníka na redakční práci?

Myslím si, že je docela evidentní, že zaprvé v těch novinách dramaticky ubylo od roku 2013 do roku 2023 dobrých a významných autorů a zadruhé úplně vymizela jakákoliv snaha o investigativní žurnalistiku, což je asi logické vzhledem k tomu, jak se změnil ty poměry. A jestliže ti miliardáři, kteří si kupují média, a to neplatí jen pro Andreje Babiše, říkají, že to dělají proto, aby se zvýšila kvalita, tak já jsem teda u žádaného z nich zvýšení kvality nezaznamenal.

4. Jaké jste vnímal u Vašich kolegů z redakce po změně vlastnictví nálady a postoje?

Já myslím, že docela trefné přirovnání použil kdysi můj tehdejší kolega a zástupce Karel Škrabal, který po tomhle momentu prohlásil, že to bylo jedenácté září žurnalistiky. Ta samotná reakce byla celkem zajímavá, protože redakci přišel hromadný email, který informoval o změně vlastníka, a v ten moment bylo v redakci ticho jak v krematoriu. V newsroomu, kde bylo třeba sto lidí a kde normálně bývá hrozný rachot, tak když jsem tam tehdy procházel, bylo úplné ticho. Opravdu jako když jste na pohřbu. Pak se o tom lidi mezi sebou samozřejmě začali bavit, ale nadšení to nevyvolalo.

5. Jaký dopad měla změna vlastníka na Vaši tvůrčí svobodu?

Přímo jako s Agrofertem jsem se potkal v Mafře asi tak tři neděle, to znamená do té doby, než mi doběhl termín výpovědi. V té době ještě neměli vybraného mého nástupce

a já jsem věděl, že se nemůže stát žádná okolnost, kdy bych tam byl ochoten zůstat. Takže to bylo docela bezproblémové.

6. Jaké okolnosti hrály roli během Vašeho rozhodnutí o odchodu z mediálního domu MAFRA?

Celé to pro mě byla nepřekonatelná situace. Když si média koupí člověk, který by měl být spíš objektem popisování než vaším vlastníkem, tak to se mi s pojetím novinářiny, jak já jsem ji vždycky chápal, úplně míjí.

7. Měl důvod vašeho odchodu nějaký vývoj?

Jak jsem říkal. Měl jsem dopředu rozmyšlené, co by se stalo, kdyby Andrej Babiš koupil Mafru. Co ale mělo vývoj, tak sice jsem měl signály, že by mohl Agrofert koupit Mafru a ne Ringier, ale vždycky jsem si na to naivně říkal: „Nás by přece naši Němci neprodali a když už, tak ne tomuhle člověku, když vědí, co je zač“, ale prodali.

8. Jak Vaše rozhodnutí vnímali kolegové z redakce?

Tehdy jsem neřekl všem v redakci, že odcházím. Věděli to pouze mí zástupci a pár dalších nejbližších kolegů, protože jsem nechtěl, aby se tam třeba najednou sebralo třeba čtyřicet lidí a dali hromadnou výpověď, jelikož jsem nevěděl, co bych jim mohl nabídnout. Přišlo mi, že bude lepší, když si to každý rozhodne po svém, bez nějakého takového gesta. Když už jsem pak měl podepsanou dohodu o tom, kdy skončím, tak součástí té dohody bylo, že do 1. listopadu to nesmím veřejně říct. Pár dní po 1. listopadu jsem to mohl oznámit celé redakci a mezitím už někteří kolegové byli rozmyšlení podobně. Taková zajímavost je, že ten den, když jsem končil úplně, což bylo 15. listopadu, tak poslední věc, kterou jsem v práci udělal, bylo, že jsem podepsal výpověď Jaroslava Kmenty.

9. Jak důležitou roli hrála jistota pracovní pozice pro Vás během Vašeho rozhodování?

Shodou okolností jsem tehdy měl roční dítě a ženu na mateřské, ale fakt mě nenapadlo, že bych si řekl „Hele máš hypotéku, dvě děti a musíš tady zůstat“. Ono by to nějak dopadlo. Kupříkladu jsem se potkal s ředitelkou gymnázia, na které jsem chodil, a ta říkala, že kdyby nebylo zbytí, že můžu u nich na gymplu učit občanskou nauku.

10. Jak hodnotíte Vaše rozhodnutí s odstupem času?

Myslím, že to bylo fajn rozhodnutí. Rozhodně toho nelituju. Já jsem si nikdy nemyslel, že mě nějaká práce může bavit více než vedení Mladé fronty, a zjistil jsem, že může.

Rozhovor č. 2- Jan Kálal, v MAFŘE byl na pozici politického reportéra Lidových novin

Profesní kariéra a obecný pohled na vlastnictví médií:

- 1. Kdybyste měl zhodnotit Vaši dosavadní kariéru v médiích, vnímáte se spíš jako někdo, kdo inklinuje ke změnám/přechodům v rámci médií, pro které pracujete nebo jste naopak tzv. držák, který v konkrétním médiu v rámci profese rád zůstává?**

Když se podívám na svoji profesní historii, tak je pravda, že několik médií jsem už proštídal. Pracoval jsem v teď už neexistující televizi Z1, agentuře Mediafax, v Lidových novinách, v Echu24, v Blesku a teď už více než rok na Primě. Většinou to byla změna motivovaná nějakou možností kariérního postupu, zajímavou změnou nebo možností být u nějakého zajímavého projektu. Nedokážu dát úplně jednoznačnou odpověď. Nejsem asi ten člověk, který je dvacet let na jednom místě a nehne se. Jsem nakloněný změnám, ale pokud se někde zakousnu a líbí se mi tam, umím i vydržet. V Blesku, kde jsem působil před Primou, tak tam jsem strávil šest roků.

- 2. Jaké faktory musí splňovat médium, abyste se pro něj rozhodl pracovat?**

Asi musím vědět, co je mojí pracovní náplní, abych dělal věci, které se mi nebudou přičít, a abych věděl, alespoň rámcově, jak vpadá kolektiv, do kterého nastupuji, a kdo jsou mí přímí nadřízení, se kterými budu mít intenzivní kontakt.

- 3. Je pro Vás otázka vlastnictví médií zásadní, případně jak důležitou roli hraje při volbě média, ve kterém chcete působit?**

Myslím si, že faktor vlastnictví hrál pro mě roli asi jenom jednou v životě, protože média, pokud to nejsou média veřejné služby, tak jsou vždycky někým vlastněná. V Blesku je jedním ze spolujednatelů Daniel Křetínský a neměl jsem problém, že by tam byly nějaké třecí plochy, na které bych narazil. Lidové noviny před příchodem Andreje Babiše měly německého vlastníka a z toho, jakou jsem já měl redakční zkušenost, tak tam nebyl nějaký zásah, který by tu práci ovlivňoval. Problematické mi přišlo pracovat

v médiu, které vlastní aktivní politik a člověk, který má například ambici stát se předsedou vlády nebo ministrem.

4. Jakým způsobem se odráželo vlastnictví médií, pro které jste během Vaší kariéry pracoval?

Že by přišel přímo majitel, a řekl by, že něco bude nebo nebude, to se nikdy nestalo. Někdy byly momenty, ale i těch byla jenom hrstka, kdy bylo nějaké přání šéfredaktora o tom, abychom se něčemu věnovali víc nebo míň. Tam jsem si mohl myslet, že tam je nějaký vlivový zájem, ale za ty roky, co jsem v médiích, bych ty případy spočítal na jedné ruce.

5. Jak byste porovnal Vaše předchozí odchody z jiných médií s odchodem z MAFRY?

Odchod z Mafry měl poměrně jednoduchou logiku. Tehdejší šéfredaktor Lidových novin Dalibor Balšínek po svém odchodu začal dávat dohromady nový projekt Echo24 a postupně do něj oslovoval komentátory, kteří pracovali v Lidových novinách typu Lenka Zlámalová nebo Daniel Kaiser. Obrátil se taky na mě a na mého tehdejšího parťáka Filipa Nachtmana, jestli bychom neměli zájem se podílet na zpravodajství, které Echo bude vytvářet. Po určitém zvažování jsem se rozhodl tu nabídku vyslyšet a dal jsem výpověď.

Změna vlastnictví 2013:

1. Když v roce 2013 skupina Agrofert koupila MAFRU od původního německého vlastníka, jak zásadní faktor to pro Vás byl?

Pro všechny to byl zásadní faktor a byla to velmi překvapivá zpráva. Předtím se spekulovalo o tom, že by měl Andrej Babiš koupit vydavatelství Ringier, které vydává deník Blesk a časopis Reflex. Tam zřejmě narazil na poměrně tuhý odpor, a nakonec napsal dnes už legendární tweet „Zítra asi něco koupím“ a pak přišla informace, kterou jsme všichni dostali do emailových schránek, že vydavatelství MAFRA koupil Andrej Babiš. Poté ještě probíhalo jednání s antimonopolním úřadem, jestli to projde nebo ne.

Bylo to v době, kdy Lidové noviny slavily sto dvacet let a byl to najednou zajímavý nový směr a obavy z toho, nakolik se to vlastnictví bude či nebude prolínat mezi námi, existovaly.

2. Obával jste se možného vlivu na redakční práci ze strany vlastníka Agrofertu Andreje Babiše?

Tak ono je to vlastně i zdokumentované. Já jsem byl ten novinář, kterému Andrej Babiš volal po tom, co Lidové noviny koupil. Já jsem byl tehdy na tiskové konferenci hnutí ANO, kde Andrej Babiš s Martinem Komárkem představovali svoje plány do sněmovních voleb v roce 2013. Kládl jsem tam nějaké otázky, zjišťoval podrobnosti ale nakonec, když jsem se vracel do redakce a ptal jsem se kolegů co z toho uděláme, tak jsem čelil otázce, jestli tam zaznělo něco nového a nic nového tam opravdu nezaznělo. Proto padlo rozhodnutí, že z toho žádný článek nebude. Bylo to už po tom, co Andrej Babiš vydavatelství Mafra koupil, ale ještě to neprošlo přes antimonopolní úřad a on mi potom následující den volal. V tom telefonátu zjišťoval, proč se z té jeho tiskové konference nedostaly do Lidových novin žádné informace a argumentoval tím, že jinde se o něm psalo. Třeba Mladá fronta to udělala tak, že převzala jenom krátkou zprávu z ČTK a Hospodářské noviny měly vlastní agendu, která se týkala kampaně hnutí ANO 2011, a nevycházely z té tiskové konference.

Samozejmě jsem informoval své nadřízené o tom, že takový telefonát proběhl, a i oni měli možnost si ho poslechnout, jelikož jsem si ho nahrál. Potom přišel tehdejší německý vlastník, aby si poslechl, o co jde a aby měl dostatek informací. Ještě to vyústilo v to, že ten den asi v 16:00 přišel Andrej Babiš do Lidových novin, aby se představil redakci a omluvil se za to, co udělal. Slíbil, že do obsahu zasahovat nebude.

3. Jak se z Vašeho pohledu odrazila změna vlastníka na redakční práci? Eventuálně jestli jste pocítil nějaký přímý či nepřímý vliv ze strany nového majitele

Mně do obsahu určitě nezasahoval. Tam byla spíš jiná rovina, a to rovina personální. Tehdejší šéf domácí redakce, můj přímý nadřízený Vladimír Křivka se rozhodl odejít do Českého rozhlasu a na jeho místo přišel Adam Junek z České pozice, přičemž tehdejší šéfredaktor České pozice István Léko byl dobrý přítel Andreje Babiše. Adam přicházel s tím, že rozhodně to není tak, že by s ním přicházela celá Česká pozice, ale

druhý den jsme se dozvěděli o tom, že prakticky celá Česká pozice přichází do Lidových novin.

Mně se dělo akorát to, že zatímco s kolegou Filipem Nachtmannem jsem byl zvyklý na to, být na titulní straně Lidových novin a plnit až už titulní stranu, druhou, třetí, tak to potom už přebrali autoři České pozice a na mě zbyly nějaké menší, ne tolik pracné materiály někde na straně čtyři, a to je asi i ta klíčová věc, která mě potom rozhoupala k odchodu.

Kdyby mi šlo třeba jen o peníze, tak to jsem měl komfortní situaci a nemusel jsem nic dělat. Tehdy, když jsem pak informoval o svoji výpovědi, tak tehdejší vedoucí redakce Veselín Vačkov mi říkal, že jsem v tuhle chvíli nevyhoditelný. Těžko by vyhazovali někoho, komu předtím Babiš volal. Já jsem ale na tuhle kartu nechtěl sázet.

4. Jaké jste vnímal u Vašich kolegů z redakce po změně vlastnictví nálady a postoje?

Jak jsem řekl, obava, co přijde, jak moc bude chtít významný podnikatel s velkou politickou chutí chtít zasahovat do obsahu. Kromě toho, co jsem tady popsal, tak za tu dobu, co jsem tam byl, tak o výraznějším zásahu nevím. Samozřejmě pak byly různé věci, které se v souvislosti s Lidovými novinami a Mafrou řešily, ale v období, kdy jsem tam byl já, tak už nic výrazného říct neumím.

5. Jaký dopad měla změna vlastníka na Vaši tvůrčí svobodu?

Tvůrčí svoboda ubyla akorát tím, že na klíčová témata byli nasazováni jiní autoři.

6. Jaké okolnosti hrály roli během Vašeho rozhodnutí o odchodu z mediálního domu MAFRA?

Byla to kombinace faktorů. To, že se člověk cítí profesně nedostatečně využitý a zároveň má příležitost jít někam jinam, kde se mu třeba můžou otevřít nějaké jiné obzory. Což je samozřejmě vždycky krok do nejistoty, ale já jsem už byl u více projektů, které teprve začínaly. Stejně tak i zpravodajská televize Z1, tehdy když se stavěla na nohy, tak já jsem se tam postupně přes několik pozic vypracoval až na vedoucího vydání. Vlastně je to věc, kterou mám rád, když vidím, jak něco roste od začátku.

7. Měl důvod vašeho odchodu nějaký vývoj?

Předtím jsem o odchodu neuvažoval. I když byla ta práce časově velmi náročná a pokud člověk plní titulní stranu a podobně, tak pracuje s materiály, které čekají až na poslední chvíli, než tam jsou v té kvalitě, v jaké by měly být. To člověku ukousne poměrně významnou část dne ale i přesto jsem neměl ty úvahy o tom přecházet jinam.

8. Jak Vaše rozhodnutí vnímali kolegové z redakce?

S kolegy jsem tam vycházel velmi dobře a ti, co zůstávali, tak jim bylo líto, že s Filipem odcházíme, ale zároveň měli pochopení, že se to děje. Já s kolegou Nachtmannem jsme nebyli jediní, kteří Lidové noviny postupně opouštěli, ale že by se na mě kvůli toho, že jdu pryč, někdo mračil, to se asi říct nedá. Brali to jako logický krok.

9. Jak důležitou roli hrála jistota pracovní pozice pro Vás během Vašeho rozhodování?

Kdybych si chtěl nechat jistou pracovní pozici, tak zůstanu v Lidových novinách, protože jak jsem zmínil, tak kvůli toho, co mezi mnou a Andrejem Babišem proběhlo, tak ta pozice byla relativně pevná. Ale kvůli toho, že jsem chtěl dělat něco dalšího a zajímavého, tak jsem přestoupil jinam. Jistota pracovní pozice v novém projektu je vždycky diskutabilní. Musíte spoléhat na to, jestli se ten projekt uchytlí a bude dostatečně životaschopný. Je to výrazně nejistější krok, než pokud jste někde v médiu, které má stabilní historii a funguje.

10. Jaké jsou Vaše postoje ohledně možného návratu do MAFRY v budoucnosti?

Asi jsem o tom neuvažoval. Nedokážu vyloučit, že nikdy taková situace nenastane. Neřeknu vám tady větu, že už nikdy bych nešel pracovat do Mafry, pokud ji bude vlastnit Andrej Babiš. Jsou kolegové, kteří z Lidových novin nebo z Mladé fronty odešli, a teď tam jsou zpátky, jsou spokojeni a dělají výbornou práci. Takže to asi neumím posoudit.

11. Jak hodnotíte Vaše rozhodnutí s odstupem času?

Myslím, že bylo v tu dobu jediné správné.

Rozhovor č. 3- Sabina Slonková, v MAFŘE byla na pozici šéfredaktorky MF Dnes

Profesní kariéra a obecný pohled na vlastnictví médií:

- 1. Kdybyste měla zhodnotit Vaši dosavadní kariéru v médiích, vnímáte se spíš jako někdo, kdo inklinuje ke změnám/přechodům v rámci médií, pro které pracujete nebo jste naopak tzv. držák, který v konkrétním médiu v rámci profese rád zůstává?**

Jsem, jak říkáte, držák. Za více než třicetiletou praxi jsem prošla jen málo redakcemi. Začínala jsem v devadesátých letech v MF Dnes, kde jsem byla přes deset let, po roční zastávce v Hospodářských novinách jsem s kolegy zakládala první čistě onlinový deník Aktuálně.cz, následně jsem byla půl roku opět v MF Dnes, odkud jsem odcházela v roce 2014, a od té doby vlastním a provozuji Neovlivní.cz.

Ctím loajalitu, když jsem pro někoho pracovala, nikdy jsem zevnitř firmu nerozbíjela nebo nekverulovala.

- 2. Jak byste porovнала Vaše předchozí odchody z jiných médií s odchodem z MAFRY?**

Odcházela jsem vždy ve chvíli, kdy mi přestaly vyhovovat podmínky. Z MF Dnes prvně poté, co redakční obsah musel ustoupit zájmu inzerenta, z Aktuálně poté, co se změnil majitel a nechtěla jsem pracovat pro Zdeňka Bakalu. Myslím, že se na práci projeví, pokud děláte někde, kde vás to nebaví a nemáte ve vedení důvěru. Když pro mě taková situace nastala, odešla jsem. Možnost, že se přizpůsobím, pro mě nepřipadala v úvahu. Vyrostla jsem ve svobodných médiích a na stará kolena se už měnit nebudu.

- 3. Jaké faktory musí splňovat médium, abyste se pro něj rozhodla pracovat?**

Za důležité skutečně považuji práci pro někoho, kdo mi nechává volné pole působnosti, rozhoduje kvalita práce a nikoli politické či obchodní zájmy. Na práci mnoha novinářů je vidět, že pracují pro někoho, koho si neváží a nejsou loajální k té značce. Což je podle mě z gruntu špatně.

4. Je pro Vás otázka vlastnictví médií zásadní, případně jak důležitou roli hraje při volbě média, ve kterém chcete působit?

Vlastnictví médií je důležité, bohužel v českých podmínkách nefunguje to, co v zahraničí, že někdo vlastní velká média proto, že to považuje za potřebné a důležité. My jsme v tomhle takoví upatlaní. Velká česká média si rozdělili oligarchové a nijak se netajili tím, že to dělají proto, aby měli "atomový deštník" proti konkurenci, jak to nazval Marek Dospiva. Výjimku tvoří Ivo Lukačovič, kterému se podařilo vybudovat skutečně vlivné velké médium, kdy do obsahu nezasahuje. Víím to, protože jsem pro ně točila reportáže a zažila jsem fungování té firmy.

Změna vlastnictví 2013:

1. Když v roce 2013 skupina Agrofert koupila MAFRU od původního německého vlastníka, jak zásadní faktor to pro Vás byl?

Jistěže jsem s tou možností byla srozuměná, ale jak říkám, věřila jsem, že to ustojím. Byla jsem přesvědčena, že to přetlačím. Že Andreje Babiše přesvědčím, že největší hodnota, kterou firma má, je její důvěryhodnost. Bohužel se mi to nepovedlo. V tu chvíli existovala dvě řešení: podřídit se tomu a stát se součástí mediální divize politikova holdingu nebo odejít. Vybrala jsem si druhou cestu.

2. Jak se z Vašeho pohledu odrazila změna vlastníka na redakční práci? Eventuálně jestli jste pocítila nějaký přímý či nepřímý vliv ze strany nového majitele?

Mluvit o detailech z kuchyně nebudu, co se doma navaří, to se taky sní.

3. Jaké jste vnímala u Vašich kolegů z redakce po změně vlastnictví nálady a postoje?

O postojích kolegů mluvit nebudu, je to jejich svědomí a jejich cesta.

4. Jaké okolnosti hrály roli během Vašeho rozhodnutí o odchodu z mediálního domu MAFRA?

Obecně platí, že se naše pohledy s Andrejem Babišem na svobodu slova diametrálně lišily, což se ukázalo v praxi.

5. Měl důvod Vašeho odchodu nějaký vývoj?

Po půl roce při návratu do MF Dnes jsem zjistila, že společnou řeč s Andrejem Babišem na redakční práci nenajdu.

6. Jak důležitou roli hrála jistota pracovní pozice pro Vás během Vašeho rozhodování?

Když jsem dávala Andreji Babišovi výpověď, vůbec jsem netušila, co budu dělat. Věděla jsem jen to, že takto dál pokračovat nebudu a nechci se stát součástí takového světa a popřít všechno, jak jsem celý dospělý profesní život žila.

Z mého rozhodnutí následně vyplynul vznik mého malého vydavatelství Neolivní.cz, jehož součástí je časopis a web. Dokázala jsem, že i bez opory velkého vydavatelství lze mít v médiích vliv a nastolovat témata. Důkazem může být skutečnost, že za celou dekádu, co tu Andrej Babiš vládnul, opozice svolala jen dvě mimořádné schůze ohledně jeho kauz – obě byly mé. Šlo o čapí hnízdo a jeho lhaní v roce 2016 a v roce 2018 o případ syna Andreje Babiše.

7. Jaké jsou Vaše postoje ohledně možného návratu do MAFRY v budoucnosti?

Návrat do MF Dnes už není reálný, vliv těm novinám už nikdy nikdo nevrátí, značka je definitivně zničená. Potřetí už osobně do stejné řeky nevstoupím.

8. Jak hodnotíte Vaše rozhodnutí s odstupem času?

Jsem ráda, že se mi daří od roku 2015 stát na vlastních nohách a věnovat se na své triko tomu, co dělám celý život: tedy svobodnému popisování toho, co se kolem nás odehrává.

Rozhovor č. 4- Markéta Radová, v MAFŘE byla redaktorka v regionální redakci MF Dnes

Profesní kariéra a obecný pohled na vlastnictví médií:

- 1. Kdybyste měla zhodnotit Vaši dosavadní kariéru v médiích, vnímáte se spíš jako někdo, kdo inklinuje ke změnám/přechodům v rámci médií, pro které pracujete nebo jste naopak tzv. držák, který v konkrétním médiu v rámci profese rád zůstává?**

Já jsem spíš ta druhá skupina (držák). Mě je teď pětadvacet a od té doby, co jsem vystudovala vysokou školu, tak jsem teprve u druhého zaměstnavatele. Už od konce výšky jsem začala pracovat v Mladé frontě v Ostravě v regionální mutaci. Vydržela jsem tam do roku 2014 a v roce 2015 jsem přešla do regionálního studia České televize. Teprve je to můj druhý zaměstnavatel, takže jsem docela konzervativní, ale na druhou stranu se nebráním změnám.

- 2. Jaké faktory musí splňovat médium, abyste se pro něj rozhodla pracovat?**

To je těžká otázka. Důležitá je pro mě serióznost média a myslím, že byla už od počátku. Když jsem se rozhodovala pro novinářskou branži, tak bych asi brala úplně cokoliv. Zásadní je pro mě tedy serióznost, pracovní prostředí, kolektiv lidí, se kterými pracuju a taky to, jestli mám volné ruce a abych nebyla nějakým způsobem limitovaná třeba co se týče výběru témat. Pokud jsou to formální věci, tak mi to nevadí, ale kdyby mě někdo měl limitovat obsahově, tak bych byla dost silně proti.

- 3. Je pro Vás otázka vlastnictví médií zásadní, případně jak důležitou roli hraje při volbě média, ve kterém chcete působit?**

Přiznám se, že když vnímám tu realitu té mediální scény, tak je to podle mě téma, na které mě nenapadlo se dříve zaměřovat. Když jsem vstupovala do Mladé fronty v roce 2004, tak jsem to ani neřešila. Možná jsem byla naivní, ale pro mě to coby pro studentku nebylo důležité. Brala jsem to jako samozřejmost, že vlastník nezasahuje do dění v tom médiu, a že to je jeden z aspektů, který je důležitý hlavně po stránce fungování toho média a finančního zázemí pro zaměstnance.

Nenapadlo by mě, že by mě to mohlo nějak limitovat, co se týče názorů nebo rozhodnutí o publikaci některých typů článků. Takže dříve jsem o tom neuvažovala a dneska to je pro mě důležité. Musím říct, že se to změnilo asi s různými změnami vlastníků médií v Česku, a i s tou změnou vlastnictví Mladé fronty. Právě proto musím říct opravdu od srdce, že si vážím toho, že teď pracuju v České televizi, protože ji považuju za seriózní médium, které je v dnešní době podle mě, bráno pro diváky jako objektivní tvůrce relevantních názorů.

Změna vlastnictví 2013:

1. Když v roce 2013 skupina Agrofert koupila MAFRU od původního německého vlastníka, jak zásadní faktor to pro Vás byl?

Určitě jsem to vnímala a vím, že se tehdy řešilo, že jsme po Babišovi, který se tehdy rozvíjel coby politik, chtěli, aby nám dal garanci, že nebude ovlivňovat obsah novin. Víím, že on to tehdy nějakým způsobem symbolicky udělal. Takhle zpětně si to už přesně nepamatuji, ale tuším, že tehdy byla nějaká slovní nebo i písemná garance toho, že svými slovy deklaroval, že samozřejmě zachová nezávislost tisku. To pro mě bylo hodně důležité.

2. Obávala jste se možného vlivu na redakční práci ze strany vlastníka Agrofertu Andreje Babiše?

Nemůžu říct, že by to byly vyloženě obavy, při nichž bych se třásla strachy, spíš jsme tak čekali, co bude. Bylo to spíš očekávání toho, jestli se to může stát a v jaké formě.

3. Jak se z Vašeho pohledu odrazila změna vlastníka na redakční práci? Eventuálně jestli jste pocítila nějaký přímý či nepřímý vliv ze strany nového majitele?

Já jsem měla například kolegy, kteří pracovali v jiných redakcích MAFRY, jako třeba v Sedmičce, kde jsem měla kolegyni, která to vnímala jako velký zásah do její práce. Já coby redaktor tady ostravské redakce, který měl na starosti životní prostředí na Ostravsku, kvalitu ovzduší, urbanistický rozvoj, architekturu a obecně regionální věci, tak já jsem ten vliv na svojí práci nepocítila. Mám kamarády, co pořád pracují v té

regionální redakci a říkají, že na jejich regionální práci ten vliv není a nebyl. Nicméně ty noviny se proměnily jako celek. Asi jiný vliv byl v celostátní redakci.

4. Jaké jste vnímala u Vašich kolegů z redakce po změně vlastnictví nálady a postoje?

Když si vzpomenu na dobu, kdy Andrej Babiš koupil Mladou frontu, tak si dobře pamatuji, že jsme to s kolegy hodně prožívali. V rámci té redakce, ve které jsem já působila, tak tam je fakt dobrá parta lidí a myslím si, že tam ta lidská stránka těch vztahů převažuje. Je to tak dobrý kolektiv, že ti lidi jsou takový soudržní. Samozřejmě že jsme se o tom bavili a probírali jsme to, ale asi to pro nás nebylo úplně životní téma.

5. Jaké okolnosti hrály roli během Vašeho rozhodnutí o odchodu z mediálního domu MAFRA?

Okolnosti byly jednoduché. Už jsem tam byla relativně dlouho a cítila jsem, že bych potřebovala nějakou změnu. Dostala jsem nabídku přímo z České televize od tehdejší šéfkyně zpravodajství a já jsem na to kývla. Nebylo to vyloženež že bych se rozhodovala na základě změny vlastníka, ale spíš to byla taková souhra náhod. Nicméně potom zpětně, když jsem byla v České televizi, tak jsem to vnímala i s ohledem na přítomnost Babiše v Mladé frontě jako dobré rozhodnutí.

6. Měl důvod vašeho odchodu nějaký vývoj?

Byla to souhra náhod. Přišlo to tak najednou a asi během měsíce jsem se rozhodla. Když jsem v roce 2014 odcházela, tak mi bylo třiatřicet a chtěla jsem nějakou novou výzvu. Říkala jsem si, že by to mohlo být fajn a že by mě to zase posunulo někam dál v té práci.

7. Jaké jsou Vaše postoje ohledně možného návratu do MAFRY v budoucnosti?

Asi by se to teď odvíjelo hodně od toho vlastnictví a od toho, kam se ty noviny budou ubírat. Pokud bych viděla, že se nějakým způsobem ten jejich kredit zase vrací a zvyšuje, tak bych možná o tom přemýšlela. Ale jsou tam i další faktory. Jelikož to jsou papírové noviny, které v dnešní době už ten dopad nemají tak silný. Lidé už papírové noviny tolik nekupují, a tudíž i ten společenský dopad vaší práce není až takový. Mě

na té práci právě baví to, že témata, která jsou fajn a důležitá, tak je můžu nějakým způsobem rozšiřovat a aby třeba trošku rezonovaly v nějaké skupině.

8. Jak hodnotíte Vaše rozhodnutí s odstupem času?

Rozhodně pozitivně. Zkušenost v České televizi vnímám určitě pozitivně a osobnostně mi to hodně dalo.

Rozhovor č. 5- Dalibor Martínek, v MAFŘE byl vedoucím ekonomické rubriky a zástupcem šéfredaktora Lidových novin

Profesní kariéra a obecný pohled na vlastnictví médií:

- 1. Kdybyste měl zhodnotit Vaši dosavadní kariéru v médiích, vnímáte se spíš jako někdo, kdo inklinuje ke změnám/přechodům v rámci médií, pro které pracujete nebo jste naopak tzv. držák, který v konkrétním médiu v rámci profese rád zůstává?**

Já jsem za svoji kariéru v novinách prošel asi šesti – sedmi redakcemi. Nikdy ne proto, že bych záměrně chtěl měnit redakce. Vlastně je mi vnitřně blízké být někde dlouhou dobu a závidím zaměstnancům pošty, že jsou někde čtyřicet let a pak jdou do důchodu. V těch médiích to moc nejde. Buďto se tvoří něco nového, nebo máte nové výzvy a odcházíte na nové místo. Já jsem takhle třeba odešel do Hospodářských novin, jelikož jsem dostal výzvu: „Pojď nám pomoci s Hospodářskými novinami“, tak jsem šel. Byl jsem tam šest let. Pak jsem dostal výzvu z České televize: „Pojď nám pomoci s pořadem v České televizi“. V České televizi jsem dostal výzvu: „Pojď nám pomoci založit deník E15“ a pak jsem dostal výzvu: „Pojď do Lidových novin“. Takže těch mých přesunů je vlastně hodně, aniž by je člověk vyloženě chtěl. Nesouvisí to nijak s těmi majiteli. Každé médium má nějaký záměr, chce ho nějak naplnit, ale za pár let se to třeba změní a člověk jde zase dál.

- 2. Jaké faktory musí splňovat médium, abyste se pro něj rozhodl pracovat?**

Na novinařině je skvělé, že vždycky jste svůj pán a vždycky děláte to, co chcete. Samozřejmě jsou nějakí šéfové, majitelé, ale kdyby majitel mluvil do toho, jak mám pracovat nebo o čem mám psát, tak tam by byla vždycky konečná. Novinář má velkou výhodu, že když je v dobrém novinářském prostředí a má prostor pro svoji práci, může být svým pánem, ať to souvisí s jakýmkoliv majitelem. Může přijít za ministrem, premiérem nebo miliardářem a ti ho vždycky respektují, trochu se ho bojí a zároveň mu dají čas a řeknou mu svoje myšlenky.

3. Je pro Vás otázka vlastnictví médií zásadní, případně jak důležitou roli hraje při volbě média, ve kterém chcete působit?

Třeba u deníku E15, tvořil se nový projekt, který měl dobrý obchodní koncept zkopírovaný z ciziny a zároveň chtěli mít nezávislý obsah. Každý novinář, který tam šel, tak se ptal, kdo je majitelem tohoto projektu, aby nebyli na někom závislí a museli podle někoho tvořit obsah. Odpověď od šéfa, který to měl na starost, byla, že to je fond různých investorů. Tak si řeknete, že to zní nezávisle a jdete do toho. Ale samozřejmě se pak dozvíte, že hlavní majitel je jenom jeden a možná je to pěkný hajzlík. V tomto případě pan Savov, který se k vlastnictví E15 nikdy nepřiznal, ale vlastně ji ovládal. Do obsahu ani redakce nezasahoval, takže novinářská práce byla v pořádku, ale to, že ten vlastník třeba neplatí daně, krade nebo někoho vraždí, to vy nikdy nemůžete vědět. Pan Bakala, vlastník Economie, který kupoval věci, aby je finančně zhodnotil a když je finančně zhodnotil, tak si koupil ještě média. Pořídil si Economii proto, že na to měl a mohl ji vlastnit. Nijak do ní nezasahoval, všechno fungovalo dobře, ale vlastně ne tak úplně. Majitel, který se o ty média nestará, protože to je pro něj pouze investice, respektive takový „atomový kufřík“, tak mu nikdy nebudou fungovat dobře. Tím chci říct, že majitele si v podstatě nevyberete. Majitel je někdo, kdo vlastní média, protože má hodně peněz, ale není to vyloženě někdo, kdo ty média přetváří. Majitel je vždycky důležitý, někdy do nich může zasahovat, někdy ne, ale ty zásahy jsou jiného charakteru. Není to tak, že řídí, co se napíše nebo určuje obsah, ale zasahuje například tak, že si tam dosadí svého člověka, který je slabý a ohne záda.

4. Jakým způsobem se odráželo vlastnictví médií, pro které jste během Vaší kariéry pracoval?

Například když Babiš koupil Mafru, tak si tam vzal Istvána Léka, aby mu obhospodařil Lidové noviny. Celý tým Istvána Léka se z redakce České pozice přesunul do Lidovek, aby mu ovládli nové noviny. Čili vliv majitele je ten, že si tam dosadí svého Istvána Léka nebo jiné „vlezdořičky“, kteří chtějí peníze nebo vliv. Ti se tak stanou šéfredaktory a obsadí zásadní pozice. Tím si ten majitel zajistí, že to médium funguje tak, jak potřebuje. Takže to je ten způsob řízení média majitelem.

5. Jak byste porovnal Vaše předchozí odchody z jiných médií s odchodem z MAFRY?

Když se začalo spekulovat o tom, že si Babiš jede koupit média, tak do té doby všechny ty hlavní média – Mafru a Economii vlastnili němečtí investoři, protože jim to ekonomicky vynášelo. Do obsahu nijak nezasahovali a měli tady nějakého manažera, chudáka, který tady seděl jako generální ředitel a jednou za rok se tady ukázal, ale jinak jezdil do Německa za svojí rodinou. S poklesem tiskovin ten jejich business končil a pro ně to přestalo být zajímavé. Média začali kupovat čeští oligarchové a Babiš v tom roce 2013 taky nějaké médium chtěl. V červnu roku 2013 Babiš letěl do Německa, aby jednal o nákupu Blesku, a když už to měl skoro nakoupeno, tak se sám chlubil, že přeletěl do jiného německého města a od jiné rodinné firmy koupil Mafru. Jelikož on je „hajzlík“, tak dal signál do českých médií, že něco koupí, a všichni si mysleli, že to bude Blesk. Jenže udělal kulišárnu a koupil Mafru. Tím se vysmál českým novinářům a my jsme tehdy v Lidovkách vydali článek, že Babiš jede koupit Blesk-Ringier.

Když slavnostně oznámil, že kupuje Mafru, tak se nám přišel vysmát do redakce, že jsme blbí a napsali jsme ten článek blbě. Takže okolnosti odchodu z Mafrы s sebou nesly tyhle neobvyklé události.

Změna vlastnictví 2013:

1. Když v roce 2013 skupina Agrofert koupila MAFRU od původního německého vlastníka, jak zásadní faktor to pro Vás byl?

Pár dní poté, kdy Andrej Babiš volal Honzovi Kálalovi „že kluci asi nevědí, s kým si zahrávají“, přišel říct k nám do redakce, že nás teda koupil a Tomáš Němeček mu dal okamžitou výpověď. Řekl, že chce ponechat nezávislost médií, ale ošéfoval si nás tím, že dal nového ředitele a nového šéfredaktora.

V téhle atmosféře jsme už všichni věděli, na čem jsme a všichni jsme se šli ožrat. Všichni to brali tak, že to je konec a všichni budeme sloužit něčímú zájmu. Když Mafru vlastnili Němci, tak ti z toho chtěli jen peníze.

Půlka lidí v redakci se tvářila, že neví, kdo je Andrej Babiš, a půlka lidí to samozřejmě už věděla. Například slavná novinářka, teď už píšící v Deníku N, Petra Procházková, věděla, kdo je Andrej Babiš, a přesto tam zůstala dalších pět let. Asi jí bylo jedno, čemu

slouží. Půlka lidí už v té době věděla, že musí skončit, a začali hledat, kam by tak zhruba šli. Dalibor Balšínek si hned začal hledat investora, který by ho založil a podpořil jeho nový projekt Echo24. Na podzim to začalo padat, půlka redakce odcházela do jiných médií. Ne, že by Andrej Babiš říkal, co se teď bude psát, ale vnímali jsme to tak, že to je změna kurzu toho média.

2. Obával jste se možného vlivu na redakční práci ze strany vlastníka Agrofertu Andreje Babiše?

Tak za prvé se ničeho nebojím. Tenkrát probíhaly parlamentní volby a měli jsme v redakci debatu, kde jsme pozvali i Andreje Babiše. V rámci předvolební debaty jsme měli každý napsat nějaký článek a já jsem se Babiše zeptal, že kdyby vyhrál volby a stal se ministrem nebo premiérem, jestli to nebere jako střet zájmu, když je politik a zároveň majitel tolika podniků a médií. On mi na to útočně odvětil: „Vám se nelíbí, že zaměstnávám české občany?“.

V ten moment jsem pochopil, že s tím člověkem není možná žádná debata a že tam nemůžu zůstat. On se stal finančním vlastníkem média, ale vůbec nepochopil myšlenku nezávislosti médií.

3. Jak se z Vašeho pohledu odrazila změna vlastníka na redakční práci? Eventuálně jestli jste pocítil nějaký přímý či nepřímý vliv ze strany nového majitele

Nový vlastník se neprojevil skrze změnu redakční práce, ale spíš tak, že si na vrcholné pozice nasadil lidi, kteří pro něj bez problému ohnuli hřbet.

4. Jaké jste vnímal u Vašich kolegů z redakce po změně vlastnictví nálady a postoje?

Půlka lidí chápala, že s Babišem to nepůjde. On je nastavený myšlenkově tak, že buď mu všichni slouží, nebo jsou jeho nepřátelé. V téhle atmosféře jsme už všichni věděli, na čem jsme, a všichni jsme se šli ožrat. Půlka lidí dala později výpověď. Daliborovi Balšínkovi se podařilo rozjet projekt Echo24 a odtáhl tam patnáct – dvacet lidí.

5. Jaký dopad měla změna vlastníka na Vaši tvůrčí svobodu?

Ne, že by mi někdo říkal, jak mám psát a pracovat, ale Babiš je myšlenkově někde jinde. Věděl jsem, že to dále nepůjde.

6. Měl důvod vašeho odchodu nějaký vývoj?

Vývoj to nemělo. Sám jsem věděl, že když to médium změnilo kurz, tak já toho nechci být součástí. Dostal jsem výhodnou nabídku jít do Economie. Tak jsem šel.

7. Jak Vaše rozhodnutí vnímali kolegové z redakce?

Tam všichni věděli, jak to je. Lidi, kteří chtěli odejít, tak na konci roku odešli, a pak už tam seděli lidi od Istvána Léka. Už jsme věděli, že tam nepatříme. Někteří, kteří o tom zase tolik nepřemýšlejí, tam zůstali a je jim to jedno.

8. Jak důležitou roli hrála jistota pracovní pozice pro Vás během Vašeho rozhodování?

Když jste někde zaměstnaná a berete nějaké peníze a teď máte odejít, protože přišel Babiš, tak to člověk hodně zvažuje. V ten moment si říkáte: „Kde budu hledat práci?“, „Kde mi dají stejné peníze?“, takže to byl mimo jiné i obrovský ekonomický tlak na všechny. Já jsem v té době dostal nabídku za vyšší peníze do Economie, takže já jsem s tím neměl problém.

9. Jaké jsou Vaše postoje ohledně možného návratu do MAFRY v budoucnosti?

Do Mafry? (smích) Ne.

10. Jak hodnotíte Vaše rozhodnutí s odstupem času?

Určitě to považuji za správné rozhodnutí. Já bych nemohl pod Babišem pracovat.

Rozhovor č. 6 – Dalibor Balšínek, byl členem představenstva MAFRY a šéfredaktorem Lidových novin

Profesní kariéra a obecný pohled na vlastnictví médií:

- 1. Kdybyste měl zhodnotit Vaši dosavadní kariéru v médiích, vnímáte se spíš jako někdo, kdo inklinuje ke změnám/přechodům v rámci médií, pro které pracujete nebo jste naopak tzv. držák, který v konkrétním médiu v rámci profese rád zůstává?**

Něco jiného to bylo, když člověk sbíral zkušenosti. Do mých pětadvaceti let jsem pracoval v regionálním týdeníku, pak jsem pracoval v celostátním deníku – v Lidových novinách, působil jsem jako televizní politický reportér na TV Nova a když vypukla válka o Novu, tak už jsem se nechtěl vrátit na obrazovku. Mezitím jsem vedl svůj první časopisecký projekt, ale když jsem se nedohodl na tom, jak by se to dále mělo vyvíjet, tak jsem se zpátky vrátil na Novu, kde jsem se staral o marketing. V té době jsem byl relativně mladý, takže těch možností bylo hodně.

Ve vydavatelství časopisu Týden, jsem působil deset let udělal jsem tam další dva projekty – časopis Instinkt a Nedělní noviny. Dalo by se říct, že tehdy jsem byl hodně žádaným mediálním manažerem, tak jsem si mohl vybrat, do kterého média půjdu a nabídli mi místo v představenstvu Mafry. Tam bych asi zůstal, kdyby Mafru nekoupil Andrej Babiš. Z principu si myslím, že je dobré, když začínající novinář vyzkouší více formátů. Dneska je to už trochu jiné, jelikož vás ta profese nutí k tomu, abyste se naučili mluvit, pracovat s audiem, a i s videem. Před těmi pětadvaceti lety ty možnosti díky tomu digitálu nebyly. I my s Echem jsme nejdřív měli takový pokus o Echo TV, pak to finančně nefungovalo, tak jsme to dále nerozvíjeli. Co se týká těch zkušeností, tak už asi není nutné, aby museli mladí lidé zkoušet ty místa tak, jako jsem je tehdy zkoušel já.

Z principu jsem otevřený změnám, co se týče technologií, ale v principu jsem loajální a Echo24 už dělám deset let.

2. Jaké faktory musí splňovat médium, abyste se pro něj rozhodl pracovat?

Poměrně často jsem přestal dělat tu klasickou novinářskou práci a začal jsem dělat tu řídicí, takže já jsem trochu v jiné pozici než novinář, reportér nebo komentátor. Jsem spíš zvyklý lidi řídit a médium vytvářet. Trend poslední doby je individualizace jednotlivých novinářů. Instituce jako celek jsou v poměrně velké krizi, a to i zátěží distribuce a inzerce. Myslím si, že to už ty velké mediální skupiny nemají šanci dobře překonat. Co funguje, tak jsou solitérní novináři, kteří vytvářejí svoje blogy a podcasty, i když to teda není jednoduché. Taky můžou dobře fungovat malé a střední vydavatelství, které jsou schopny mnohem snadněji reagovat na nějaké změny.

3. Je pro Vás otázka vlastnictví médií zásadní, případně jak důležitou roli hraje při volbě média, ve kterém chcete působit?

Zásadní otázka to určitě je. Němci, kteří vlastnili Mafru, tak ty v podstatě zajímaly jen ekonomické výsledky, nikoliv ten obsah. V případě Echa jsem se vždycky s tím vlastníkem určitým způsobem souzněl, měli jsme shodu a vnímali, že ta redakce je autonomní. V principu je to jedno, kdo je vlastník, ale záleží, jak se ten vlastník chová.

4. Jakým způsobem se odráželo vlastnictví médií, pro které jste během Vaší kariéry pracoval?

Neodráželo se to.

5. Jak byste porovnal Vaše předchozí odchody z jiných médií s odchodem z MAFRY?

Tak odchod z Mafry byl vyloženě vynucený. Moje situace, když jsem byl v představenstvu Mafry, byla trochu jiná. Oznámil jsem, že nechci dále kandidovat na funkci a odešel jsem hned, když Andrej Babiš tu společnost převzal.

Tam byl rozdíl, že Andrej Babiš oznámil nákup té společnosti někdy v červnu, ale jeho management tam nastoupil až po volbách někdy v listopadu. Do té doby reálně neměl Andrej Babiš ani nikdo z jeho managementu na to vydavatelství vliv, protože tam nebyli.

Změna vlastnictví 2013:

- 1. Když v roce 2013 skupina Agrofert koupila MAFRU od původního německého vlastníka, jak zásadní faktor to pro Vás byl?**

V té době jsem si vůbec nedovedl představit, že bych tam dále pracoval.

- 2. Obával/a jste se možného vlivu na redakční práci ze strany vlastníka Agrofertu Andreje Babiše?**

Možného vlivu jsem se určitě obával. Tak třeba ten telefonát s Kálalem, nebo unklá nahrávka s Markem Přibilem z Mladé fronty, ve které Andrej Babiš úkoluje redaktora, koho má sestřelit, s jakým tématem vyjít ven atd.

- 3. Jak se z Vašeho pohledu odrazila změna vlastníka na redakční práci? Eventuálně jestli jste pocítil nějaký přímý či nepřímý vliv ze strany nového majitele**

To vydavatelství mu nijak nesloužilo, ale zároveň ten psychologický moment v podobě té nahrávky hovoru s Janem Kálalem ukazoval, že už se nějakým způsobem snažil získat v Mafře větší přízeň. Takže ta změna se tam neprojevila formou příkazu, ale nějaké atmosféry.

- 4. Jaké jste vnímal u Vašich kolegů z redakce po změně vlastnictví nálady a postoje?**

V Lidových novinách pracovalo přes sto padesát lidí a s těmi klíčovými jsme měli shodu na tom, že odejdeme. Buď, že seženu peníze a něco založím, nebo se rozprchneme někam jinam.

Pak jsme se tedy domluvili s klíčovými lidmi, že založíme svůj vlastní projekt.

5. Jaký dopad měla změna vlastníka na Vaši tvůrčí svobodu?

Nemůžu říct, že by to mělo dopad na tvůrčí svobodu. Aby to nebylo okaté, tak když odešel Robert Čásenský, tak na jeho místo přišla Sabina Slonková. Vlastník může protlačit nějaká svá témata, ale to médium se nedá nikdy ovládnout. Pokud tam existuje nějaká skrytá, ale zřejmá rezistence, tak se to vždycky projeví.

6. Jaké okolnosti hrály roli během Vašeho rozhodnutí o odchodu z mediálního domu MAFRA?

Věděl jsem, že nemůžu pro Andreje Babiše pracovat především proto, že má politickou stranu a politické zájmy. To byl pro mě ten základní problém a bylo jedno, jestli měl levicové, pravicové, progresivní nebo konzervativní smýšlení. Jde o samotnou podstatu toho, že politické strany by neměla vlastnit média.

7. Měl důvod Vašeho odchodu nějaký vývoj?

Ten můj odchod byl rychlý. Oni samozřejmě chtěli, abych tam zůstal, ale já jsem jasně řekl, že už tam být nechci. Tenkrát jsem měl smlouvu, která mi končila v lednu roku 2014 a mělo se jednat o jejím prodloužení, ale já jsem o tom jednat nechtěl. Čekal jsem na ukončení mandátu a ono nemělo smysl dělat nějaké scény demonstrativního odchodu. To by se mi každý vysmál a já nejsem ani takový typ odborářského šéfredaktora. Koupil to člověk, jaký to koupil, a my máme volbu buď s ním pracovat, nebo odejít.

8. Jak Vaše rozhodnutí vnímali kolegové z redakce?

Řada z nich už tu výpověď dala. Bylo to trochu koordinované a věděli, že sháním peníze na nový projekt a počítali s tím, že něco nového vznikne. Lidé jako Lenka Zlámalová, Daniel Kaiser, Martin Weiss a Tomáš Němeček dali výpověď a já jsem je zaměstnal.

9. Jak důležitou roli hrála jistota pracovní pozice pro Vás během Vašeho rozhodování?

No samozřejmě jsem přišel o peníze a postavení a začínal jsem od začátku. Pronajali jsme si kanceláře na Malostranském náměstí, pořídili jsme si počítače a nic jiného nebylo. My jsme defacto měli jen ty naše jména, část čtenářů šla za námi, ale nebylo to jednoduché období. Andrej Babiš byl v prvním vládním období skutečně agresivní a vyhrožoval různým lidem včetně nás. Tenkrát přišla divně kontrola z finančního úřadu, nemusel to třeba chtít on, ale asi se mu někdo chtěl zavděčit. Společnost se chovala jinak, než se chová dnes. Dneska je nadávat na Babiše naprosto bezpečné, ale tenkrát Andrej Babiš vyvolával strach a obavy. My jsme se setkali s tím, že když jsme založili Echo24, tak nás tenkrát poučoval Erik Tabery, šéfredaktor Respektu, že nemáme rozum a že Andrej Babiš je hrozně zajímavý člověk, že mu volal a prý nikomu nechce ubližovat a ať mu dáme šanci. Takových lidí byla ohromná spousta. Takže my jsme šli vlastně do existenčního rizika, ale tenkrát nikdo nechápal, jaké riziko Andrej Babiš představuje, a co v něm je. Řada těch lidí, kteří jsou dnes ti největší babišobijci, byli ti, kteří když jsme zakládali Echo, schováni někde v koutku spíš tu situaci zneutralizovali. Tehdy šel z Andreje Babiše strach, a dokonce se u nás v Echu bály firmy veřejně inzerovat.

10. Jaké jsou Vaše postoje ohledně možného návratu do MAFRY v budoucnosti?

Já nemám rád korporace obecně. I v té Mafře jsem jim tam dělal trochu čáru přes rozpočet. Ty korporace jsou byrokratické, zkostnatělé a já jsem tam přišel z relativně malého a pružného vydavatelství a chtěl jsem po nich nějakou práci, a to naráželo na odpor. Takže já si už nedokážu představit, že bych se nechal zaměstnat v korporaci obecně. Posledních deset let, kdy jsem autonomní i ekonomicky, tak by to bylo pro mě těžké se i objevit na nějakých korporátních poradách. Korporace je opakem toho, že sami rozhodujete a nesete za svá rozhodnutí zodpovědnost.

11. Jak hodnotíte Vaše rozhodnutí s odstupem času?

Určitě jsem tenkrát neměl jinou možnost. Musel jsem odejít, protože bych tam byl nešťastný a nespokojený. Já hlavně musím věřit tomu, co dělám a tam bych tomu věřit nemohl. Byť

si myslím, že i Andrej Babiš se trošku posunul, a i to jeho druhé funkční období bylo trochu jiné, než to první, ale v té době žádná jiná možnost prostě nebyla.